

DÜZCE
ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÇAĞDAŞ SANATTA AV HAYVANLARININ TEMSİLİ

YAŞAR CAN ÖZTÜRK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
RESİM ANASANAT DALI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. BURCU GÜNAY**

DÜZCE, 2025

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÇAĞDAŞ SANATTA AV HAYVANLARININ TEMSİLİ

Yaşar Can ÖZTÜRK tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Resim Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Burcu Günay

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Burcu GÜNAY

Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Cemile Didem ÖZİŞİK

Atatürk Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep GÜRLER

Düzce Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 18.07.2025

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

18 Temmuz 2025

Yaşar Can ÖZTÜRK

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğreniminde ve bu tezin hazırlanmasında gösterdiği her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Doç. Dr. Burcu GÜNAY'a en içten dileklerimle teşekkür ederim.

Bu çalışma boyunca yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen sevgili aileme ve çalışma arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

18 Temmuz 2025

Yaşar Can ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

GÖRSEL LİSTESİ.....	vi
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. BİR KAVRAM OLARAK AV HAYVANI.....	3
2.1. AV HAYVANI.....	3
2.2. AVCILIK VE AVCILIĞA DAİR OLANLAR	7
3. SANAT TARİHİNDE AV TEMSİLLERİ.....	9
3.1. MİTOLOJİDE AV	9
3.2. MODERN SANATTA AV PRATİĞİ.....	16
3.3. ÇAĞDAŞ SANATTA AV PRATİĞİ	25
4. BİR SANAT PRATİĞİ OLARAK YABAN	39
4.1. YABAN KAVRAMI ÜZERİNE	39
4.2. YABAN SERİSİ	39
5. SONUÇ	60
6. KAYNAKLAR.....	62
ÖZGEÇMİŞ	66

GÖRSEL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Görsel 1. Maros bölgesinde yer alan Leang-Leang Mağarası duvar resmi	2
Görsel 2. Tarih öncesi toplumlarda insan-hayvan ilişkisi, Abu Bakar Siddiq s:52-53.....	8
Görsel 3. Peter Nicolai Arbo, "asgårdsreien (odin'in vahşi avı)" (1872).....	10
Görsel 4. Mısır'ın Teb kentindeki Nebamun mezarında bulunan av sahnesinden (kuş avı sahnesi) kedi detayı, MÖ 18. hanedan, yaklaşık 1400-1350.....	12
Görsel 5. Menna ve ailesi bataklıkta avlanıyor, Menna Mezarından duvar resmi, Teb. MÖ 14. Yüzyıl © Alain Guilleux/Alamy. Roger Fund. Nr. 30.4.48	13
Görsel 6. Sepetle balık avlayan balıkçı. Kırmızı figür tekniğinde boyanmış içecek kabı (kyliks). Ambrosio's Ressamı. MÖ yak. 510-500© Museum of Fine Arts Boston (Nr. 01.8024).....	15
Görsel 7. Gladiatör dövüşleri, venatio ve bestiari sahnelerini tasvir eden Bad Kreuznach Mozaïği	16
Görsel 8. Ormanda av, Paolo Uccello, Erken Rönesans, 1465-70	18
Görsel 9. Pieter Bruegel, Karda Avcılar, Ahşap üzerine yağlı boya, 117x 167cm, 1565	19
Görsel 10. Jan Weenix, <i>Still-Life with a Peacock and a Dog</i> (1669), oil on canvas, 143.5 x 187 cm., Louvre	20
Görsel 11. Jean Baptiste Oudry, Still Life, 1727, 80x100,3cm US.	21
Görsel 12. Jean Baptiste Oudry, Still Life, 1753,Tuval üzerine yağlı boya	21
Görsel 13. Sir Edwin Henry Landseer, 1832, Deer and Deer Hounds in a Mountain Torrent,tuval üzerine yağlı boya, 159,4x908cm, “ uk.	22
Görsel 14. Sir Edwin Henry Landseer Geyik ve Av Köpeği: 43,5 x 53,3 cm Kâğıt üzeri suluboya ve kalem.....	23
Görsel 15. Rosa Bonheur, 1856, A Limier Briauet Houd.....	24
Görsel 16. Rosa Bonheur, 1858, Barbaro after the Hunt.....	24
Görsel 17. Gustave Courbet, 1867, La muerte del ciervo, Fransa.....	25
Görsel 18. Mark Dion, the department of tropical research: Aquatic and jungle field stations in 2 part, yerleştime, 2017	27
Görsel 19. Marcus Coates, 'Journey to the lower world, 2004, dual channel video, 30 minutes.....	28
Görsel 20. Chardin, Ölü Bir Tavşan ile Natürmort, tuval üzerine yağlıboya, 1728-1730.....	29
Görsel 21. Chardin, Yaban Tavşanı, tuval üzerine yağlıboya, 1728-1730	29
Görsel 22. Sam Taylor-Wood, Küçük Bir Ölüm/A Little Death, DVD Video, sürekli loop, 4 30, 2002	30
Görsel 23. Roma Velarde, Marco Drawing, Çizim, Kâğıt üzerine Tükenmez Kalem, 15x20 cm,2013,Spain.....	30
Görsel 24. Roma Velarde, De las rejas a tu bandeja, Tuval üzerine Akrilik Boya, 90x120 cm, 2013, İspanya	31
Görsel 25. Nadia Kaabi-Linke, “Mutlu Kasap” 2010.....	32
Görsel 26. Dieter Roth, Entenjagd (Hunting Ducks), 2002.....	33
Görsel 27. Eduardo Kac,Fluorescent GFP Bunny,2000	33

Görsel 28. Guillermo Vargas, "Teşhir No.1" 2007.....	34
Görsel 29. Old Yeller/Dostum Yeller, Kahraman Köpek, Film, 1957	35
Görsel 30. Nikki, Wild Dog of the North, Film, (1961)	36
Görsel 31. The revenant (Diriliş), Film, 2015	37
Görsel 32. The revenant (Diriliş), Film, 2015	37
Görsel 33. Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024.....	40
Görsel 34. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024	41
Görsel 35. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 50x70cm, 2024	41
Görsel 36. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024	42
Görsel 37. Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 50x70cm, 2024.....	43
Görsel 38. Yaban serisinden, derici kâğıdı üzerine Rapido-lavi, 40x145cm, 2024	43
Görsel 39. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024	44
Görsel 40. (Sol) Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024.....	45
Görsel 41. (Sağ) Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024	45
Görsel 42. Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 50x70cm, 2024.....	46
Görsel 43. Yaban serisinden, tuval üzerine yağlı boya, 90x120cm, 2025 (sol)	46
Görsel 44. Yaban serisinden, tuval üzerine yağlı boya, 90x120cm, 2025. (sağ).....	46
Görsel 45. Yaban serisinden, dijital Resim, 2025.....	47
Görsel 46. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	48
Görsel 47. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	48
Görsel 48. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	49
Görsel 49. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	50
Görsel 50. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	51
Görsel 51. Yaban serisinden, dijital resim, 2025.....	51
Görsel 52. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	52
Görsel 53. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	53
Görsel 54. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	54
Görsel 55. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	55
Görsel 56. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	56
Görsel 57. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	56
Görsel 58. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	57
Görsel 59. Yaban serisinden, dijital resim, 2025	58

ÖZET

ÇAĞDAŞ SANATTA AV HAYVANLARININ TEMSİLİ

Yaşar Can ÖZTÜRK

Düzce Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Burcu GÜNAY

Temmuz 2025, 65 sayfa

Bu tezin amacı, sanatta av kavramını ele alan eserleri incelemek ve av hayvanının çağdaş sanattaki örnekleri üzerinden yeni bir bakış açısı önermektir. Sanatın gelişiminde ve değişiminde av üslubunun önem bir yere sahip olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Av hayvanı ve insan arasındaki karmaşık ilişki geçmişten bugüne değişerek gelmiştir. Sanatın başlangıcı sayılan mağara resimlerinde en çok karşımıza çıkan örnekler av hayvanları ve avlanma üzerinden verilmektedir. Av hayvanları sadece mağara resimlerinden değil farklı kültürler, mitler, inanç biçimleri, politik olaylar üzerinden de aktarılmıştır. Beslenme doğrultusunda yapılan avlanma faaliyeti zamanla resimlere farklı amaçlar ile işlenmiştir. Bir güç gösterisi olarak kullanılmış, ardından bir anlatım dili hâline gelmiştir. 17. yy. ve 19. yy. arasında güç betimlemesi olarak farklı örnekler bulunmaktadır. Çağdaş sanatta ise av hayvanının nesne olarak kullanılması ele alınır, aynı zamanda video art olarak önceki dönemlere göndermeler yapılmıştır. Sanatın bugüne kadar olan gelişiminde ve değişiminde av resimleri önemli bir yere sahiptir. Bu durum aynı zamanda modern sanat akımlarına da yansımıştır. Bu kapsamda tezde literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Sanatçı ve eser analizleri ise amaçlı örnekleme uygun olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte bu araştırma, av hayvanlarının sanat tarihinde yer alış biçimlerini görünür kılmaya çalışırken, bunu bir durum tespiti olarak ele almıştır.

Anahtar Sözcükler: Çağdaş Sanat, Av Kavramı, Hayvan

ABSTRACT

THE REPRESENTATION OF GAME ANIMALS IN CONTEMPORARY ART

Yaşar Can ÖZTÜRK

Düzce University

Graduate Education Institute, Department of Painting

Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Burcu GÜNAY

July 2025, 65pages

The aim of this thesis is to examine artworks that address the concept of hunting in art and to propose a new perspective through examples of game animals in contemporary art. It seeks to demonstrate that the hunting style holds an important place in the development and transformation of art. The complex relationship between game animals and humans has changed from the past to the present. In cave paintings, regarded as the starting point of art, the most frequently encountered depictions are those of game animals and hunting scenes. Game animals have been represented not only in cave paintings but also through different cultures, myths, belief systems, and political events. Hunting activities, originally carried out for sustenance, have over time been depicted in artworks with different purposes. It was used as a display of power and later evolved into a language of expression. Between the 17th and 19th centuries, various examples can be found in which hunting served as a representation of power. In contemporary art, the game animal is addressed as an object, while also being referenced in video art with allusions to earlier periods. Hunting scenes have played a significant role in the development and transformation of art up to the present day, and this has also been reflected in modern art movements. Within this scope, the literature review method was used in the thesis. Artists and artworks for analysis were selected in accordance with purposeful sampling. This study, while seeking to make visible the ways in which game animals have been represented throughout art history, approaches this as a form of situational assessment.

Keywords: Contemporary Art, Hunting, Animal

1. GİRİŞ

“Hayvan nedir?” sorusu; edebiyat, sanat, felsefe, antropoloji, tarih ve kültür araştırmaları vb. alanlarda karşımıza çıkmaktadır.

Hayvan, doğal tabiatında yaşamını sürdüren canlı varlık iken av hayvanı ise ilk insanın (homosapiens) hayatta kalması ve yaşamını devam ettirebilmesi için öldürdüğü (yakaladığı) ilk hayvandır. Tüketim amacı ile doğadan yakalanan tüm hayvanlara av hayvanı denir. Av bir faaliyeti tanımlayan kavramdır. Bu faaliyet doğrultusunda ele geçirilen hayvanlar bu kategoriye girer. Araştırmalar, hayvan varlığının insanlık tarihinden daha önce başladığını göstermektedir. Başlangıcından itibaren tüketim, korunma gibi yaşamsal ihtiyaçlar nedeni ile yapılan avcılık, zaman ilerledikçe farklı ihtiyaçlar dâhilinde yapılmaya başlanmıştır. Bazı hayvanlar av hayvanı kategorisinden zamanla çıkarak evcilleşmiştir. Bununla birlikte kimi hayvan ise yine av faaliyetleriyle, özellikle soylu kesim, krallar, padişahlar vb. kişilerce bir güç gösterisi olarak kullanılmıştır. Yaygın olarak tarihte, avcılığın statü olarak yüksek görüldüğü dönemlerde avı ele geçiren kişi yüceltilmiş; av hayvanları ise kutsal görülmüştür. Fakat bu durum zamanla değişerek günümüzde kutsallığını yitirmiş ve av kavramı, bir canlının diğeri üzerindeki güç gösterisinin temsili hâline gelmiştir. Av hayvanlarına tarihsel olarak bakıldığında ilk olarak mağara resimlerinden bahsedilebilir. Endonezya’nın Sulawesi adasında 4.5 metre genişliğe sahip avlanma içerikli duvar resmi, en eski örnekler arasındadır. Maros bölgesinde yer alan Leang-Leang Mağarası’nda, yaklaşık 44 bin yıl eskiye dayandığı düşünölen av sahnesi; ellerinde mızrak, ip, basit ok gibi aletlerle yarı insan yarı hayvan görünümünde çizimlere eşlik eden bizondan oluşmaktadır (Görsel 1).

Görsel 1. Maros bölgesinde yer alan Leang-Leang Mağarası duvar resmi, (arkeolojisanat, 2025).

Aynı zamanda hayvanı besin kaynağı olarak kullanan, onun fiziki gücünden faydalanan insanı, hayvanı resmetme eylemine iten güçler ne olabilir sorusu temizin temel konularındandır. Bu doğrultuda hayvanı ruhsallaştırıp, kutsallaştırarak bir imge hâline getirdiği düşünülür. Bu yaklaşım, sanat tarihinin yapı taşlarından bir tanesi olarak görülebilir. Aynı zamanda hayvan bir güç imgesidir. Zaman ilerledikçe hayvanın güç gösterisi olarak kullanılması daha da belirgin hâle gelmiştir. Örneğin av kavramının belirgin olarak ele alındığı dönem, Janr resim geleneğinin hâkim olduğu dönemdir. Gündelik hayatın bir yansıması olarak da görülebilen bu resim geleneğinde av sahneleri yaygın olarak yer almaktadır. 18. yüzyıl Barok Flaman ressamlarından Jan Fyt'in *Av Natürmortu* adlı resmi, döneminin güç, politika, inanç gibi konularını av hayvanları üzerinden aktarırken daha çağdaş bir anlatı için Joseph Beuys'un av hayvanını ele almak mümkündür. Viyana Aksiyonistlerinden Herman Nicht ise arınma ve kutsallık bağlamında ya da bir ritüele yakın performanslar sergilemiştir. Av hayvanları sanat tarihinde de birçok anlatıda yer almaktadır. Bu araştırma, av hayvanlarını resim sanatında ve çağdaş sanatta ele alan çalışmalar üzerine odaklanmaktadır. Bir nevi imge hâlinde kullanılan hayvan ve av hayvanının çağdaş sanatta nesne hâlini alması ilerleyen bölümlerde daha net olarak incelenmektedir.

2. BİR KAVRAM OLARAK AV HAYVANI

2.1. AV HAYVANI

Sanatta av hayvanı temsillerinin daha net ifade edilebilmesi için hayvanın nasıl kavramsallaştığı incelenmelidir. Bu doğrultuda Türk Dil Kurumuna göre (2024) hayvan, “isim, duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık” olarak tanımlanmaktadır. Av hayvanı ise yine aynı sözlükte “Etinden, postundan yararlanmak amacıyla veya zararlı olduğu için avlanan vahşi hayvan” olarak tanımlanmaktadır. Hayvan, tıpkı insan gibi yaşamını sürdürebilmek için temel ihtiyaçlara gereksinim duyan, çevresi ile etkileşim hâlinde, gelişmiş bir sinir sistemine sahip, duyu organlarını kullanabilen canlı organizmalara verilen bir addır. Kendi içinde sınıflara ayrılır. Hayvan varlığının dünya üzerindeki tarihinin, insanlık tarihinden daha eski olduğu bilinir. Hayvanlar, insanın dünya üzerindeki yaşamına katkı sağlayan önemli bir role sahip varlıklardır. Av hayvanları ise beslenme ve insan yaşamını sürdürebilmek için av faaliyeti ile öldürülen hayvan olarak tanımlanabilir. Psikanaliz kuramının kurucusu Sigmund Freud’a göre “hayvan olan insan” (Lemm,2022,s:24) ırkında da diğer hayvanlarda olduğu gibi avlanma içgüdüğü vardır fakat insanlarda av içgüdüsel olsa bile bu faaliyeti hayvanları gözlemleyerek öğrenip geliştirdikleri düşünülmektedir. Av, doğanın ve hayvanların yaratılışıyla ortaya çıkan ve var olan bir olgudur. Bu olgunun insanlara geçişinin merak ve korku duygusuyla başlamış olabileceği varsayılabilir.

“Arkeolog ve yazar İsmail Gezgin’e göre ise; “İşe en büyük korkuyla başladı insan; ölümle. Önce kocaman bir ölüm yaptı; genellikle kırmızı ve siyah renkteki ölüm, kimi zaman bir boğa, kimi zaman bir bizon, kimi zaman ise vahşi bir attı. Sonra kendisini ve klanını yaptı ve bizonun yanına koydu; küçücük ölümün karşısında. Daha güçlü olsun diye eline bir mızrak veya bir yay ve ok verdiler ve hep birlikte hareket ettiler. Düşman çok büyük ve güçlüydü; organize olmak zorundaydılar. Sonra ölümü temsil etmekte olan büyük hayvana yaşamak için saldırdılar. Kimi zaman yarasalar da öldürmediler ama bu mücadele hep sürdü” (Gezgin, 2008, s. 23).

Bu noktada belli sorular dâhilinde ilerlemek mümkündür. Örneğin, insan ve hayvan arasındaki ilk temas nasıl gerçekleşmiştir? İnsan daha önce görmediği ya da yakınında bulunmadığı bir hayvanın ölüsünü gördüğünde korkmuş mudur ya da hissiyatı ne olmuştur? Mağara resimleri, bir kaynak olması bakımından, bu konu hakkında bir okuma yapılmasını sağlayabilir. Genel tahminlere göre mağara resimlerinde yer alan hayvan

görüntülerinin; bir av ritüeli, av öncesi tapınma ya da av dönüşü kutsama olarak yapıldıkları düşünülmektedir. “Şimdiye kadar bilinen en eski mağara hayvan resmi, tahmini en az 45 bin 500 yaşındaki yaban domuzudur” (atlasdergisi.com). Yaban domuzu, dönemin insanları için ideal bir besin kaynağıdır. Büyük boyutlu hayvanlara oranla orta boyda ve fazla eti olan, tehlikeli, saldırgan yapısı nedeni ile vahşi bir hayvan türüdür. Genel olarak mağara resimlerine bakıldığında, özellikle daha güçlü ve insanın kontrolünün daha zor olabileceği hayvan türleri konu edinilmiştir. Özellikle domuz, bizon, at, boğa, geyik resimleri oldukça yaygındır. İnsanların kendileri için tehdit olabilecekleri resmetmiş oldukları düşünülür. Bu resimlerde hayvan çiziminin yanında sopa, taş, balta gibi aletler de görülmektedir. İnsanın korunma içgüdüsü ele alındığında hayvanın gücünden korkmanın ya da onun gücünü bir şekilde bastırmanın sonucunda yapıldığı söylenebilir. Diğer yandan bu konu hakkında Lewis Binford, 1970’li yıllarda, “İlk insanın avlanma ile değil, leşçilik beslenme yoluyla yiyecek elde ettiği teorisini öne sürmektedir” (Binford, 1986, Aktaran A.Sıddıq, 2019 s. 45).

Alt Paleolitik Çağ’da yaşayan insanların, ormanlık arazilerde yaşadığı için, doğadan meyve ve bitkilerden farklı olarak leşçilik yoluyla faydalanmaları fikri cazip gelmektedir. Paleolitik dönemde yaşayan insanların iri cüsseli hayvanları öldürmek yerine, daha güçsüz hayvanlardan ya da doğal yollar ile ölmüş olan hayvanlardan faydalandıkları düşünülmektedir. “*Homo erectus*’un dahil, ceylan ve Afrika antilobu (*Connochaetes sp.*) gibi hayvanları pusuya düşürmek ve öldürmek için karmaşık avlanma tekniklerine sahip olduğunu gösteren kanıtlar vardır” (Burin iSt Gurtov, 2014, Aktaran. A.Sıddıq, 2019 s. 45).

Mağara resimleri üzerinden yapılan okumalar düşünüldüğünde hayvan neden resmedilmiştir sorusuna Can Batukan’dan örnek verilebilir.

“Romalıları ruha "anima" dediler. Hareket veren ya da harekete sahip olan anlamında; tıpkı nefis ve nefes gibi... Ve canlıların harekete sahip olanlarına da "animal" dediler”. (2016, s:11) Bu bakımdan tarih öncesinde, harekete sahip olmayan bitkilerin ruhunun olmadığı düşünülmüş, insan ve hayvan arasındaki bağ hareket üzerinden ele alınmıştır. Bu doğrultuda hayvanın, zaman ilerledikçe ruhsal bir varlık olarak da görülerek resmedilmiş olduğu varsayılabilir.

Tarih öncesi insanların yeryüzüne duydukları merak dışında, hayatta kalmaları çevredeki çeşitli hayvanlara bağlı olduğundan, bu ihtiyaç kendi içinde hayvanı merak etme ve

tanıma duygusunu da beraberinde getirmiş olabilir. İnsanlar, hayvanların hayatta kalma gücünün doğasını merak etmişlerdir ve bu merakın, bir hayranlığa neden olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla tarih öncesi dönem insanları, benzersiz özelliklere sahip ve yaşamdaki farklı faktörlerle derin bağlantısı bulunan hayvanlara saygı duymuş ve belirli hayvanlarla ilgili farklı kültürel uygulamalar göstermiştir. Mağara duvarlarına resmedilen hayvan figürlerinin de o dönemin inanç, ritüel ve yaşam biçimlerinin etkisine bağlı olarak şekillendiği söylenebilir.

Bu dönemde insanların hayvanları kutsal olarak görmesi güç kavramı ile açıklanabilir. Kendinden daha güçlü bir hayvana yenildiğinde ya da hayvanın karşısında korktuğunda psikolojik olarak o hayvanı kutsallaştırmış olabilir. Mağara resimlerindeki av sahnelerinde insanların küçük, hayvanların çok daha büyük resmedilmesi bu duruma örnek oluşturabilir. Lascaux Mağarası'ndaki hayvan figürlerine baktığımızda, genel olarak avlanma ritüelleri görmekteyiz. Buradaki at, bizon, dağ keçisi, sığır, geyik vb. hayvanların sırtlarına saplanmış mızrak, cirit, oklar ile betimlendiği görülmektedir. Bu betimlemelerin av ritüeli olduğu açıkça ortadadır. "Dönemin insanların bu resimleri avlanma öncesi ya da sonrası hayvan taklidi (mimetik) dansı ile bütünleştirdiği ve bu durumun avcılarının gücünü arttırdığı düşünülmektedir" (Sıddıq, 2019, s:144). İnsan, savaştığı fakat gücünün yetmediği ya da yetmeyeceğini düşündüğü bir varlığa karşı kutsallığı kullanmıştır. Burada insanın güçsüzlüğünü ruhsal bir mitte çözmeye çalışması, kendisinden üstün bir gücün olabileceğinin de sorgulaması olarak görülebilir.

Bu duruma ise Nerissa Russell'den örnek verilebilir:

"İnsan ve hayvanların karşı karşıya getirilmesi yapay ve insan merkezlidir. İnsanlar çoğu türlerin arasında bir hayvan türüdür. Belki de diğer tüm türler gibi biz de tanım olarak benzersiz olabiliriz, fakat mantıksal olarak diğer tüm türlerin karşısında (ve üstünde) bir kategori oluşturmuyoruz. İnsanlığın özünü diğer bütün türleri dışlayacak şekilde tanımlamaya yönelik uzun bir girişim tarihi vardır; fakat diğer hayvan türlerinin davranışları hakkında daha fazla bilgi öğrendikçe, bu çabalar cezalandırılmaya başlamıştır." (Nerissa Russell, 2012 (Aktaran. A.Sıddıq, 2019,s:13).

İnsan, güç arayışı içerisinde bulunan bir varlık iken günümüze gelen semboller ve totemler bize daha iyi bir okuma sağlamıştır. İnsanın mağara dönemindeki yaklaşımları ve inanç biçimleri yeterli kaynak olmadığı için iki ayrı kavram olsa bile totemlerle pekiştirilebilir ve fikir yürütülebilir.

İnsanların hayvanlarla kurduğu bağlar, totemler üzerinden daha iyi anlaşılmaktadır. Avustralya etnografya okumaları doğrultusunda doğmuş olan fikirlerden bir tanesidir

totemcilik. Totem, genel olarak klan ve kabilelerin, atalarının saydıkları bitki ve hayvana verdikleri isim olarak tanımlanabilir. Bu kavram, Kuzey Amerikalı Kızılderili kabilesi olan Ojibwa dilinde, bir kabilenin simgesi olan bir hayvanı ya da bir bitkiyi belirten bir sözcükten gelir.

Kartal İnsanları ya da Ayı İnsanları gibi benzer inanışlar ve toplumsal olgular Avustralya bölgesinde yaygın bir anlayışta olmuştur. Bu konu hakkında Reinach, Spencer ve Giilen'in 1899'da Avusturalya Aborjin Arunta halkları hakkında yayınladığı bir bilgide, Aruntalar bazı varlıkların resimlerini, resmettikleri türlerin üreyip çoğalmasını sağlayacağına inandıkları için yapmıştır. Reinach, Üst paleolitik dönem insanların yaptığı mağaralarda resmedilen hayvanların, çoğalmasını istedikleri aynı olduğu kanısına varmıştır. (2015). Bu durum olağan kabul edilebilir. Av hayvanı Ne kadar çoğalırsa avlanma ve besin kaynakları o kadar zenginleşir. Bu durumdan dolayı mağaralara totem olarak hayvan figürleri çizmiş olabilirler ve fakat tüm mağara resimlerine totem olarak bakmak doğru değildir. Şu nedenle ki "Totemizm tek yönlü bir ilişki değildir, güç ve verimlilik sağlamak için kutsal ritüeller gerekir. Dolayısıyla totem ve tabu açısından hayvanla insan bağlantıları ve ilişkileri değişebilir" (A.Sıddıq,2019). Mağara resimlerindeki hayvan figürlerine duyulan saygının, korku doğrultusunda veya o hayvanı atası olarak görme düşüncesinden geldiği öngörülür.

Bu doğrultuda "17.000 yıl öncesine dayandığı tahmin edilen Lascaux Mağarası'ndaki hayvan betimlemelerini inceleyecek olduğumuzda mağaradaki hayvan betimlemelerinde kullanılan boyaların bitkilerden elde edilen pigmentler ile yapılırken, bazı figürler oyularak yapılmıştır." (arthipo.com). Hayvan figürlerinin boyutları ise yine değişiklik göstermektedir. Yapılış amacı doğrultusunda birçok teori olmasına rağmen en çok üzerinde durulan teori, avlanmanın veriminin artması amacını taşıdığı yönündedir. "Lascaux mağarasında kullanılan tekniklerden birisi şöyle yorumlamıştır: En büyüleyici tekniklerden biri, bir kaya kıvrımını, çatlağını veya çıkıntısını hayvanın ana hatlarını belirtmek için kullanmaktı. Sonra birkaç boya darbesi eksik parçaları tamamlıyordu" (Lewis-Williams, 2015, s29).

Uсталıkla işlenmiş olan bu tasvirlerin, dönemin en kutsal amaçlarından biri olan avlanma ritüelleri doğrultusunda yapılması olasıdır. Mağara içerisinde hayvan dışı figürlere de rastlamak mümkündür fakat bu figürlerin sadece insanı temsil edip etmediği tam olarak bilinmemektedir. Bu figürlerden bazıları yarı hayvan bazıları yarı insan varlıklarının imgeleri olup bunların büyücüleri temsil ettiği düşünülmektedir. Bu düşünce, mağara

hayvan resimlerinin dinsel ve dünyevi tarafını ortaya çıkarır. Öte yandan avuç içine alınan boya kayaya bastırılarak ya da püskürtülerek yapılan desenler, dinsel amaçlı törenler (avın bolluğu) teorilerine katkı sağlamaktadır.

Av hayvanları mitolojik hikâyelerde, ritüellerde, dinsel konular ve sembollerde gelişerek ve değişerek günümüze kadar gelmiştir. Hayvan kavramı; deniz, kara ve havada yaşayabilen ve yaşam koşulları iklimlere, coğrafyaya göre çeşitlilik gösteren bir canlı türünü tanımlar. Tarihsel süreçte insanın temel ihtiyaçlarını (ısınma, beslenme, korunma) karşılama özelliğine de sahip olan bu canlılar, mitlerle birlikte sanat tarihinin temel taşı hâline gelmiştir. Kazanmış olduğu fiziksel güçleri/özellikleri ile sanatta bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. AVCILIK VE AVCILIĞA DAİR OLANLAR

Av ve av hayvanı üzerine genel bir açıklamanın ardından avcılık da değinilmesi gereken bir konudur. Bu, Epi-Paleolitik/Mezolitik dönemden 1812 yılı arasındaki kaynaklar üzerinden okunabilir. Görsel 2’de görüldüğü üzere avcı grupları bazen mevsimsel bazen de yerleşik olarak ikamet etmiştir. Epi-Paleolitik/Mezolitik dönemde ilk kez köpek insanlar tarafından evcilleştirilmiştir.

Bu araştırmada hayvanlar arasında köpek cinsinin ağırlıklı olarak ele alınmasının sebebi, köpeğin evcilleştirildiği günden bugüne insanın hayatında ve av olgusunda önemli bir yerinin olmasıdır. Avcılığın ve avlanmanın kolaylaştırılması, sürdürülmesi için birçok hayvan kullanılmıştır fakat çoğu bugüne kadar ulaşamamıştır. Av köpeği, günümüzde hâlâ insanın avlanabilmek için kullandığı bir araçtır. İnsanın bir hayvanı avlamak için başka bir hayvanı kullanmasının bir sebebi, onun içgüdülerinden ve fiziki gücünden faydalanabilmesidir. Özellikle barutlu silahların ortaya çıkışı ile insan doğada orantısız şekilde üstünlük sağlamıştır. Geçmişte avı yenebilmek için kullanılan tuzak, mızrak vb. aletler kas gücü ve mücadeleyi gerektirirken teknik olanaklar bu dengeyi bozmuştur.

Av hayvanları fiziken insandan hızlı ve daha çeviktir. Bu doğrultuda av köpeği diğer hayvanların yerini bulma, taşıma veya yakalama görevlerini üstlenmiştir. Günümüz avcılığında kurallar doğrultusunda avlanmak zor bir durumdur. İnsan yerleşik hayata geçerek doğadan ayrılmıştır. Günümüz avcılığında insan, av köpeğine bağımlı sayılır. Örneğin halk söylentilerinde *köpeği olmayan avcı genelde eli boş döner* ifadesi sıklıkla kullanılır. Bu sayede de gelişim gözlenebilmiştir.

Tarih öncesi toplumlarda insan-hayvan ilişkisi					Abu Bakar Siddiq				
					Tablo 2.1: Dünyada avcılık kronolojisi				
Dönem	Yaklaşık Tarih	Baskın İnsangiller	Avcıların Durumu	En önemli av aletleri					
Epi-Paleolitik /Mesolitik	18 – 12 binyıl	<i>Homo sapiens</i>	İnsanlar her türlü hayvansal kaynağı kullanıyordu. Dolayan avcı gruplar ayrıca mevsimsel olarak yerleşik de yaşıyordu. İnsanlar hayvanları avlamanın yanı sıra bu dönemde ilk kez köpeği evcilleştirilmiştir.	Kanca; Zıpkın; Mikrolitik; Sapan; Bıçak					
Erken Neolitik	12 – 10 binyıl	<i>Homo sapiens</i>	Yerleşik hayata başlayan insanlar mevsimsel tarım faaliyetleri ile birlikte düzenli olarak av faaliyetlerine de devam ediyordu. Daha sonra özellikle Batı Asya'da koyun, domuz ve keçi gibi toynaklı hayvanları kontrol altına almaya başlanmıştır. Av ritüellerinin yanı sıra çeşitli hayvan türleri ile ilgili sembolik faaliyetler de bu dönemde yaygınlaştı.	Mızrak; Sivri uçlu aletler; Bıçak; Kanca; Kazıyıcı; Kemik aletler					
Geç Neolitik	10 – 8 binyıl	<i>Homo sapiens</i>	Çoğu zaman tarım ve hayvancılıkla uğraşan insanların, geçim kaynakları her mevsim düzenli olarak avcılık faaliyetlerine ve yabani türlerde çeşitli hayvansal kaynaklara bağlıydı.	Kanca; Mızrak; Sivri uçlu aletler; Sapan					
Neolitik sonrası	8 binyıl –	<i>Homo sapiens</i>	Temel geçim kaynağı için aşırı derece tarım ve hayvancılığa bağlı toplumlarda, avcılık mevsimsel olarak ek kaynak sağlayacak bir faaliyete dönüşmüştür. Sonraki dönemlerde, ayrıca, av ritüelleri ile birlikte hayvanlarla ilgili sembolik faaliyetler önceki dönemlere göre yavaş yavaş azalmıştır.	Çok çeşitli taş, kemik ve metal aletler					
Kaynak: Bar-Yosef & Vallia, 1990; Moore & Hillman, 1992; Leakey vd., 2001; Savolainen vd., 2002; Akkermans, 2004; Backwell vd., 2008; Plummer vd., 2009; Baird, 2012; Bunn & Gurtov, 2014; Stiner vd., 2014; Harmand vd., 2015; ve Hublin vd., 2017.									
Dönem	Yaklaşık Tarih	Baskın İnsangiller	Avcıların Durumu	En önemli av aletleri					
Alt Paleolitik	3.4 – 2.1 milyon yıl	İnsansılar (Hominins)	İnsansılar tam olarak planlı şekilde avlanmayı bilmiyordu. Fakat doğal kaynakları ve hayvan leşlerini tüketme amacıyla taş alet yapıyordu.	Yontuk Çakıllar					
Alt Paleolitik	2.1 – 1.5 milyon yıl	<i>Homo habilis</i>	Homo cinsinin ilk temsilcileri, düzenli olarak hayvan leşlerini tüketme amacıyla taş alet yapıyorlardı. Bazen planlı bir şekilde, taş aletlerle otçul hayvanları avlıyorlardı.	Satır / Kıyıcı Satır					
Alt Paleolitik	1.8 – 0.8 milyon yıl	<i>Homo erectus</i>	Düzenli olarak avlanmaya başlayan insangiller, avladığı hayvanın etini ateşle pişirip tüketmeye başladı.	El baltası					
Alt Paleolitik	800 – 120 binyıl	<i>H. heidelbergensis</i> ; <i>H. neanderthalensis</i> ; <i>Homo sapiens</i>	İnsangiller çeşitli av aletleri kullanımının yanı sıra, çeşitli büyük memeli, küçük memeli ve kuş türleri avlamak için muhtemelen farklı av yöntemleri uyguluyordu.	El baltası; Uç					
Orta Paleolitik	340 – 45 binyıl	<i>Homo sapiens</i> ; <i>H. neanderthalensis</i>	Çeşitli hayvanların avlanması için kullanılan çok zengin avcılık aletleri dışında farklı hayvan kemiklerinden aletler yapılıyor.	El baltası; Uç; Mızrak					
Üst Paleolitik	50 – 18 binyıl	<i>Homo sapiens</i> ; <i>Homo neanderthalensis</i>	Uzmanlaşmış avcılık faaliyetlerinin yanı sıra daha etkili aletlerin kullanımı bu dönem temel özelliğidir. Karasal türlerin yanı sıra avcılar, çeşitli deniz ürünlerinden de faydalanıyordu. Av ile ilgili çeşitli ritüeller ve sembolik faaliyetler de bu dönemin diğer bir özelliğidir.	Mızrak Fırlatıcı; Sivri uçlu aletler; Zıpkın					

Görsel 2. Tarih öncesi toplumlarda insan-hayvan ilişkisi, Abu Bakar Siddiq s:52-53, (Siddiq, 2019).

Aynı zamanda Alt Paleolitik dönemden, Neolitik sonrası döneme kadar avcılarının ilerleyişi, gelişimi ve dönemlerin belirgin özelliklerini, köpeğin evcilleştirilmesini ve sonrasını Görsel 2’de daha net görmek mümkündür.

3. SANAT TARİHİNDE AV TEMSİLLERİ

3.1. MİTOLOJİDE AV

Av ve avcılık üzerine genel bir bilgilendirmenin ardından, bu bölümde sanatta av konusunda ilk olarak mitoloji üzerinden bir giriş yapılacaktır. Ardından sanat tarihinde av konusunu ele alan örnek yapıtlar açıklanarak çağdaş sanatta av konusuna geçilecektir.

Sanat tarihinde avlanma üzerine yaklaşımların, av sahneleri yerine genel olarak hayvan (mit, figür, sembol vb.) şekli üzerinden işlendiği görülmektedir. Avlanmanın kendi yapısındaki güç ve hâkimiyet hâli dolaylı bir anlatım ile günümüze ulaştırılmıştır. Bu yüzden bu tezde sadece avlanma sahnelerinden ziyade hayvan çalışmalarından da örnekler verilecektir. Av konusu, mitlerde ve sanat tarihinde ele alınan ilk konular arasındadır. Antik uygarlıklardan günümüze kadar sanatın büyümesinde ve gelişmesinde önemli bir role sahiptir. En büyük örnekleri mağara resim sanatında görülmeye başlanarak Antik uygarlıklarda biçimlenmiştir. Av, bir hayvanın öldürülerek elde edilmesinden ziyade farklı uygarlıklarda farklı ritüellerde kullanılmıştır.

Kültür etkilerini yansıtmada mitler büyük rol sahibidir. Hayvan ve bitki temsilleri mitlerin en temel esinlendiği kaynak olup mitleri, bu ikisinin hikâyesi olarak görmek mümkündür. Mitler, genel olarak doğaüstü güçlerin tasvirlerini barındırırlar. Örneğin Görsel 3'teki "Anglo-Sakson ve özellikle İskandinav mitlerinde geçen "Wilde jagd, İngilizce "the wild hunt", Türkçe olarak "vahşi av (ya da yaban avı?)" Kuzey Avrupa halk biliminde rastlanılan ortak bir motiftir" (eksiseyler.com). Kutsal kabul edilenin avlanılmasına örnek olarak "Vahşi Av" konulu mitolojik bir öyküden esinlenilmiş tablo, bir av partisini konu edinmektedir.

Görsel 3. Peter Nicolai Arbo, Asgårdsreien (odin'in vahşi avı), 1872, (eksiseyler,2025).

Bir halk bilimci olan Jacob Grimm'in, Alman Mitolojisi (1835) adlı eserinde değindiği "wilde jagd" kavramı, Pagan ve Batı kültüründeki av ritüellerini karşılaştırmalı olarak ele almıştır. Peter Nicolai Arco'nun, Odin'in Vahşi At adlı resmi de bu ritüel üzerinedir. Mitolojik bir karakterin öncülük ettiği resim de İskandinav halkının, hayaletlerin, doğaüstü yaratıkların gökyüzündeki av sahnesidir. Avın başındaki isim İskandinav mitinde Tanrı Odin'dir. Mitolojik av hikâyelerini konu alan resimlerde genellikle avcılar; köpek, peri, elf gibi karakterler üzerinden anlatılırken av ise hayvan ve insan olarak betimlenmiştir. Bu resimde de gökyüzünde hayalet atların üzerinde yer alan avcılar, kasvetli ve karanlık bir gecede bir ordu edasında sarmal bir şekilde betimlenmiştir. Orta Çağ resim geleneğinin kaotik yapısına atıfta bulunan eserde tanrılar; insanlara, kadınlara ve hayvanlara gökyüzünde saldırmaktır. Bu eser, 19. yüzyıla ait olmakla birlikte İskandinav mitlerindeki av konusunu ele alması açısından örnek teşkil etmektedir.

Mitlerde av özellikle tanrılar üzerinden ilerlemekte ve kültürler arasında farklılık göstermektedir. Av ve kurban üzerinden ele alındığında mitlerin, kutsal saydıkları ya da korktukları şeylere karşı bir hediye sunma/onu onurlandırma düşüncesi üzerinden okunması mümkündür. Örneğin Batı mitlerinde krallar dinî ögeler olarak varsayılırken İskandinav mitlerinde ise kutsal tasvirleri hayvan (karga) olarak görmekteyiz.

Bu durum bizlere hayvanın kültürlere göre değerini göstermektedir. Genel olarak mitolojide av konusuna bakıldığında, Azteklerde av hayvanları ve avlanma mitolojik

konulu resimlerde genel olarak kutsal olarak yorumlandığı görülmektedir. Batıl inanç açısından bakıldığında karşımıza av tanrıları, av törenleri vb. durumlar çıkmaktadır. Azteklerin her yıl tekrarladığı ve insanların kurban edildiği bir ayin olan Quecholli, avın hayvan ve insanın adak olarak tanrılara sunulduğu bir törendir. Quecholli töreni iyi bir örnektir. Azteklerin Av tanrısı olarak yaptığı Amimitl'i de ele alabiliriz. Ali Narçın, A'den Z'ye adlı kitabında Azteklerin Quecholli töreninde savaşçıların oruç tutmasına, avcılık ayinleri ve kurban edilme törenlerinden bu törenlerde yapılan tanrıların Mıxcoatl, Camaxtlı ve Tlanatzincatl olduğuna, Amimitl için net bir belge bulunmasa da araştırmalar sonucu ava giderken ilahiler söylediklerine değinmiştir (2012). Bir rahibin sunaktaki avı obsidyen ya da çakmaktaşı ile keserek avın kalbini Güneş tanrısına sunduğu bu tören, dönemin kutsallık yaklaşımına örnek olarak verilebilir. Bu bakımdan geçmiş topluluklarda avlanma öncelikle tapınma ve tanrıları memnun etme düşüncesi ağırlıklıdır.

Antik Mısır mitolojisine bakıldığında ise örnek olarak Neith (Neit) ve Wepwaut ele alınabilir. Neith, Mısır mitolojisinde Ra'yı doğuran tanrı olarak bilinir. Bu yüzden önemli bir yerdedir. Sait kentinde bulunan tapınağı (Sais Tapınağı), Mısırlıların Neith'e verdiği önem ve değeri bizlere göstermektedir. Geraldine Pinch'in Mısır Mitolojisi adlı kitabında Neith'ten bahsederken Neith'i sembolize eden garip bir simgenin bir takla böceği olabileceğinden ve daha sonra bu simgenin iki çapraz ok" olarak yorumlandığından Neith'in Horus'un da annesi olabileceğinden ve yeni krallık döneminde tüm varlıkların anne ve babası olduğu düşüncesinden bahseder. Aynı zamanda Neith'in timsah emziren, timsah başlı bir kadın olarak resmedildiği geçmektedir (2019, S:257). Wepwawet'in ise çakal görünümlü bir tanrı olduğu bilinir. Mısır mitolojisinden görüldüğü üzere çoğu kutsal varlık ve tanrı, hayvanlar ile bütünleştirilmiş ve sembolize edilmiştir. Mısır mitolojisinde hayvanın, av ve avlanmanın kutsal sayılarak üstün tutulduğunu söyleyebiliriz.

Günümüze ulaşan piramitler, firavun mezarları, sfenksler ve şati vb. tarihî kalıntılar, Antik Mısırlıların ölüm ile yaşam arasındaki bağını ve ölümden sonrası için hazırlıklarını göstermektedir. Bu durumu Meryem Karagülle Çiftçi, Antik Mısır'da Tanrı ve Ölüm Tasavvurları adlı araştırma makalesinde ölümü kabullenememe eğilimlerinden kaynaklı olduğunu savunmuştur. "Mısırlılar ölümden nefret ettikleri nispette de yaşamayı sevmiştir" (2023, s:104). Mısırlıların yaptıkları ölüm evlerinin (mezarları), insanların ölümden sonraki yaşam amacı ile yapılması bu durumu doğrulamaktadır. Mısırlıların, firavunları kutsal algılayan bir yapıya sahip oldukları söylenebilir. Firavun, otoritesini ve

halkını korumak için güçlü görünmek zorundadır. Bu durumda avcılık ve okçuluk gibi faaliyetlerde kendilerini geliştirdikleri bilinmektedir. Daha önce bahsettiğimiz avlanma ve öldürme arasındaki farkta kutsal olması amacının güdülmesine iyi bir örnektir firavunlar; çünkü yemek ihtiyacı olmadan avlanan ve öldüren bir yaklaşıma sahiptirler. Mısır uygarlığının en zengin kişilerinin yemek ihtiyacının olması düşünülemez; bu durum, firavunlar tarafından yapılan av faaliyetine avlanma denilebilir mi sorusunu düşündürmektedir.

Görsel 4. Mısır'ın Teb kentindeki Nebamun mezarında bulunan av sahnesinden (kuş avı sahnesi), 1350-1400, (albertis--window-com, 2025).

Mısır deltasının en önemli yaşam kaynağı Nil Nehri'dir. Mısırlılar Nil Nehri'ni hem ticaret hem kaynak amaçlı kullanmıştır. Bununla birlikte Nil Nehri, sadece insanlar için değil; sağladığı iklim ve sunduğu yaşam alanı ile bölgedeki hayvanlara da ev sahipliği yapmaktadır. Bu sayede Mısır av resimlerinde Nil Nehri'nin sunduğu yaşam alanındaki canlılara rastlanmaktadır. Çeşitli kuşlar ve balıkların zengin bir popülasyona sahip olduğu görülmektedir. Oltalar, ağlar, sepetler, avlanmada kullanılan araçlar çoğu kabartma ve resimde günümüze aktarılmıştır.

Görsel 5. Menna ve ailesi bataklıkta avlanıyor, Menna Mezarından duvar resmi, MÖ 14. Yüzyıl, (akmed.ku.edu, 2025).

Batıya doğru ilerleyip Yunan Mitolojisi ele alındığında, Zeus ve Leto'nun kızı olarak bilinen Phoebe karşımıza çıkmaktadır. Ahmet Murat Seyrek'in Mitoloji Sözlüğü Kitabı'nda Phoebe Den vahşi doğa, avcılık, okçuluk ve ay tanrıçası olarak bahsetmiştir. Phoebe hakkında en bilinen hikâye kardeşi Apollo Dan bir gün önce doğup acı çeken annesini gördükten sonra kardeşinin doğumuna yardım etmesidir (2018, s:29). Yunan mitolojisinde de görüldüğü üzere av tanrılarında hikâyelerde ve inanış biçimlerinde yer verilmiştir. Buradan hareketle avlanmaya, hayvanlara ve hayvanlardan beslenerek yaşam sağlamaya saygı gösterdiklerini çıkartabiliriz. Mitolojik olaylar kültürün ve gelişimin günümüze yansımada büyük bir rol oynamıştır. Tanrıçılık ve dinî-mitolojik bakış açısı, avcılığın ve av mitolojisinin yapı taşlarındandır. Avcılık, ne kadar gıda amacı taşısa da kuralları, dinî ve geleneksel öğeleri olan sistemli bir meslek türüdür. Bu yüzden karmaşık ritüelleri de içerisinde bulundurmaktadır. Halkların aynı türden yaşam tarzını sürdürmesi, benzer inanç türlerini ve düşüncelerini de ortaya çıkarmıştır. İlk insanın ilahlaştırma arzusu ve doğa olaylarından esinlenmesi, bugüne güçlü varlıkları yüceltme arzusu olarak gelmiş ve hikâyeleşmiştir. Hikâyelerde de avcılar katı kurallarıyla karşılaşırız; örneğin avcı, doğaya korumak ve kirletmemek zorundadır. Türkler, Moğollar, Slavlar, Çeçenler, Azeri halklarında da yoğunluk olarak av tanrıları ve kurallarıyla karşılaşmaktadır. Kültürler ortak özellikler barındırmakla birlikte ritüellerin, tanrıların isimleri farklı olsa da çoğu olayda ortak özellikler göstermektedir. Temel ortak özellikleri ise avın bir bolluk içinde

geçmesi için yapılması, korunma, av tanrıları ve doğa koruyucularını barındırmasıdır. Ritüeller zaman geçtikçe hikâyeleşmiş ve bazıları günümüze kadar gelmiştir.

Mitolojik hikâyeler kadar günümüze ulaşan yapılar ve onların geçmiş olası hikâyeleri de avcılık üzerine örnek teşkil etmektedir. Bu yapılar arasında kendi kültürümüzün oluşumunun önemli bir parçası olan Göbekli Tepe ele alınmalıdır. Bugün hâlâ gizemini korumakta olan bu yapının ilk yapım amacı üzerinde birçok varsayım yürütülürken kalıntılar, bu bölgenin bir tapınak olduğunu düşünmektedirler. Göbekli Tepe, Adıyaman sınırında bulunan Paleolitik ve Mezolitik Döneme dayandığı düşünülen bir yapıdır. Buradaki tapınak/sunak yerinin ne amaçla yapıldığı hakkında birçok olasılıktan bahsetmek mümkündür. Genel olarak avcı toplayıcıların primitif yaşamdan yerleşik hayata geçmeleri, beraberinde dinsel düşünceyi de getirmektedir. Bu doğrultuda Göbekli Tepe'nin av ritüelleri, ayinleri, avın iyi geçmesi ve bereketli olması için yapılabilen tüm ritüellerde kullanılmış olma ihtimali de düşünülmelidir. Göbekli Tepe'de dikkatimizi çeken diğer bir bulgu yılan, tilki, turna ve yaban domuzu figürleridir. Yaban domuzu ve tilki avcılık tarihinde en çok avlanan hayvanlar arasındadır. Tilki ve yılan, doğası gereği kendi başına bir avcıdır. Tilki kurnazlığı ile bilinir. Yaban domuzu ise daha önce bahsettiğimiz gibi Paleolitik Çağ'da verimli bir besin kaynağıdır. Fakat turna figürü sırrını korumaktadır. “Resimsel turna betimlemelerin sadece bir av hayvanı olarak yorumlanması yetersiz kalmakta Göbekli Tepe'de betimlenen diğer hayvanlarla (boğa ve tilki) olan ilişkisi de bizi bu konuyu sadece bir av topluluğu şeklinde yoruma götürmektedir” (Schmidt, 2018, s:219). Aynı zamanda Turna'nın Mısırlıların leziz yiyecekler sınıfına girdiği bilinmektedir. Günümüze gelen bu resimler, kara ya da balık avcılığının yapılma şekilleri konusunda fikirler kazandırmaktadır. Bu kaynaklar ile ağ, zıpkın ve sepet gibi aletlerin kullanıldığını bilmekteyiz ve bu durumda balık avının hem nehre açılarak hem de kıyıda yapılabildiği anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte Antik Mısır'dan bağımsız, Eski Yunan ve Roma döneminde de balık avının izleri günümüze yansımaktadır. Elinde oltası ve sepetiyle kayanın üzerinden balık tutan adam görseli olta avcılığının bu dönemde yapılmakta olduğunu kanıtlar. Balık avcılığı, besin değeri yüksek ve birçok toplumun, uygarlığın başvurduğu bir avlanma yöntemidir. Balık avında tehlikeli ve etçil balık türlerini de avlamaya çalıştıkları düşünülmektedir. Antik Çağlardan günümüze, sanata yansıyan en popüler av kültürü kara avcılığı olarak karşımıza çıkmıştır.

Görsel 6. Sepetle balık avlayan balıkçı, İçecek kabı, MÖ yak. 510-500, (akmed.ku.edu, 2025).

Antik Yunan'dan, Antik Roma'ya doğru geçildiğinde, av ritüellerinin oldukça yaygın olduğu söylenebilir. Roma döneminde, halkın desteğini kazanmak için yapılan gösterilerde ve şöenlerde birçok av hayvanı ve vahşi hayvan katledilmiştir. Öte yandan bu şöenler Asur, Babil, Mısır'da karşımıza çıkmaktadır. Sakkara'da yapılan arkeolojik kazılarla beraber bulunan rölyefler bu konuda örnek olarak verilebilir. Nuri Can Uçar'ın "Antik Roma Gücünün Vahşi Hayvanlar Üzerindeki Yansıması" adlı araştırma makalesinde Cerealia, Floralia ve Ludi Taurei gibi şöenlerde çok sayıda hayvan kullanıldığını belirterek Cerealia şöeninde yaban tavşanı ve karacaların, Floralia şöeninde tilkilerin, Ludi Taurei şöeninde ise boğaların dinî bir törenin parçası olarak kullanıldığını bahseder. Ayrıca Bestiarius ismiyle bilinen profesyonel savaşçıların, Venator ismiyle bilinen profesyonel avcılarının vahşi hayvanlar ile dövüştürüldüğünden ve hayvanlar tarafından öldürüldüklerinden de bahsetmiştir (2022). Antik Roma'nın gladyatör ve hayvan dövüşleri mozaik, seramik gibi eserlerde karşımıza çıkmaktadır. Bu dövüş ve avlar, halk için heyecan verici bir gösteri ortamında gerçekleşmiş; av köpeklerinin de kimi zaman gösterilerde kullanıldığı da düşünülmektedir. Hayvanların birbiri ile dövüştürüldüğü, doğası gereği birbirinden kaçan hayvanların ise kırbaç vb. aletler ile bu mücadeleye zorlandığı tahmin edilmektedir.

Görsel 7. Gladiatör dövüşleri, Venatio ve bestiari sahnelerini tasvir eden Bad Kreuznach Mozaïği, (followinghadrian, 2025).

Bad Kreuznach Mozaïği'nde bulunan tasvirler doğrultusunda Roma'da gerçekleştirilen çoğu gösteride gladyatör dövüşlerinden ziyade avlanma ve güç gösterisi için av hayvanlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır. Dokuz sahneden oluşan bu mozaik, Roma halkının şiddet, ölüm, üstünlük vb. olaylar ile doyurulduğu fikrini bizlere vermektedir. Kral ve politikacıların halkın sevgisini kazanmak için bu faaliyetleri yaptıkları düşünülmektedir. Bu kapsamda av sahneli mitolojik eserler mozaik, seramik duvar resmi gibi farklı yüzeylere çalışılmıştır ve bir statü göstergesi olarak anlam bulduğu düşünülmektedir.

3.2. MODERN SANATTA AV PRATIĞİ

Antik dönemlerde av sahneleri, soyluların güç göstergesi olarak yer alırken, sanat tarihinde belirgin av konulu resimlere bakıldığında bu durumun 15 ve 16. yüzyıllarda gücün temsili olarak yer aldığı söylenebilir. Ayrıca feodalizm yükselmiş, kapitalizmin doğuşu ise sanat üretkenliğinde üretim biçimleri ve dinamiklerinde farklılık göstermeye başlamıştır. Ardından gelen Rönesans hareketinin Avrupa'ya hızla yayılması ile dinsel ideolojiler geri plana itilmiştir. Reform ile yaşanan toplumsal farkındalığın sanata da yansıdığı görülmektedir. “Burjuvazi ve soylular arasında toplumsal kimliği inşa edemeyen halk bilinçlenmeye ve kendisini görünür kılma yollarını aramaya başlamıştır” (Karaalioğlu, 2018). 5. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar gücünü elinde tutmaya başaran ve

feodal sistemin savunucusu olan Katolik Kilisesinin de haksız uygulamaları halk tarafından tehdit olarak algılanarak başkaldırıları beraberinde getirmiştir. Bu durum ile birlikte kilisenin elindeki güç kırılarak maddi güç soyluların eline geçmiştir. Soylular Reform hareketini destekleyerek Kilise'nin hem toplumsal hem de sanattaki belirgin dilini kırmaya çalışmıştır. Görüldüğü üzere bu dönemde sanat ve toplumsal dinamiklerde köklü değişimler yaşanmıştır.

Ayrıca Kalvinizm ekonomik bir gelişim yaratarak Tanrı'ya olan inancı da arttırmıştır. Protestanlar arasında ise ikonoklazma çatışmaları görülmüştür. Sanatçılar ise ağırlıklı olarak sipariş konular üzerinden ilerlemişlerdir. Rönesans'ın Antik Yunan ve Roma konularına olan ilgisi düşünüldüğünde hayvan ve avlanma sahneleri, mitolojik olayların ya da soyluların/derebeylerinin sahip olduklarını gösteren bir arşiv özelliği taşımaktadır. Kilisenin temsil üzerinde hâkimiyeti bu dönemde sarsılmış, bu durum ise av resimlerindeki hayvan figürlerinin kullanım biçimlerinde de görülmektedir. “Protestan anlayışa göre, Eski Ahit ibadet yerlerindeki tasviri yasaklar, ancak onun dışındaki alanlara herhangi bir kısıtlama da getirmez” (Karaaliğlu, 2019, s.912). Kısacası kişinin kendi isteği üzerine yapılan eserler, Protestan anlayışında sakıncalı görülmeyip sanatçının konu zenginliği artmıştır. Av konulu resimler; soylular, kilise ve burjuvazinin kıskacından bir nebze sıyrılmıştır. Bu doğrultuda bakıldığında 15 ve 16. yüzyıl, özellikle Avrupa resim sanatında av ve avcılık konularının yaygın olarak ele alındığı dönemdir. Hümanizmin doğuşu, Rönesans'ın aydınlanmacı ve insan merkezci yaklaşımı, doğa bilimlerindeki keşifler dinî konulardan bağımsız ve daha gündelik olayları sanatın konusu hâline gelmiştir. “Rönesans dönemiyle birlikte doğanın bilinmeyenlerine duyulan merak ve akılcı bir biçimde çözümleme isteği, batı uygarlığında coğrafi keşiflerden üretim araçlarına, matbaadan çeviri metinlere varan birçok alanda gelişmeye yol açmıştır” (Karaaliğlu, 2019, s.912). Bu gelişim ve merak ile birlikte doğayla etkileşimin arttığı ve avcılığın da çoğaldığı düşünülmektedir. Avlanmanın soylular arasında bir statü ve sosyalleşme alanına dönüşmesi, av resimlerinin artması anlamına gelmektedir. Ayrıca resim satın almak bu dönemde aristokrasiye özgü bir olay iken kendi evlerini süslemek ve güzelleştirmek isteyen soyluların artışı sanatçılara geniş bir kitle oluşturmuştur.

“Bataklık ve kum tepeliklerinden ormanlarına ve otlaklarına dek Hollanda toprakları bir sürü hayvan türünün –ördekler, kuğular, sülünler, orman tavukları, tavşanlar ve geyikler- yaşayabileceği yerlerdi. Çok sayıda göçmen kuşun uğradığı topraklardı. Ve türlerin neredeyse tamamı avlanmaya müsait. Bununla beraber, on altıncı yüzyılın başlarından itibaren avcılık ilginç şekilde çeşitli ölçütlere göre düzenlendi: mevsime, günün vaktine, aletlere (tüfek, yay, tuzak, ağ vb.), katı günlük limitlere ve –en dikkate değer olanı- toplumsal sınıflara göre. Avlanmak,

soylulara ve ormanın hakimi olan kişilerden izin alabilen az sayıda insana tanınan bir ayrıcalıktı. Soylular tavşan ve yaban tavşanı avına yalnızca 15 Eylül ile 2 Şubat arasında çıkabiliyor ve günlük iki tavşan ve bir de yaban tavşanı avlayabiliyorlardı. Sadece avlanma yetkisi olanların sahip olabildiği tazılar haftanın yalnızca iki günü kullanılabiliyor ve her defasında en fazla beş köpekle ava çıkabiliyordu. Yetişkin erkek geyikler, öbür geyikler de yılın yalnızca bir günü avlanabilir, bugünün dışında yalnızca savaşta kendi sancağı altında savaşan soylular tarafından alınabiliyordu. Av kuşları için de nasıl avlanabilecekleri, av mevsiminin süresi ve kimler tarafından avlanabilecekleriyle ilgili başka kısıtlamalar vardı”. (Leppert, 2009 , 110-111).

15-18. yüzyıllar arasında özellikle Hollanda resim sanatında av resimleri sıklıkla işlenmiştir. Statüye sahip ve kendi arazini belgelemek isteyen ailelerin avlandıkları mntıkaları konu edinen bu resimler, gündelik bir anın paylaşılması kadar bir belge niteliği de taşımaktadır. Soylular arasında ve az kişiye tanınan bir ayrıcalık olmasından ötürü olduğu düşünülmektedir. Flaman ekolü av konulu resimlerde karşımıza belirgin bir şekilde çıkar. Sanatçılar ve eserler üzerinden inceleyecek olduğumuzda Paolo Uccello’nun, Ormanda Av (1470) adlı resmi Rönesans döneminin av üslubunu bizlere yansıtmaktadır.

Görsel 8. Ormanda av, Paolo Uccello, Erken Rönesans, 1465-70, (ashmolean, 2025).

“Resim atlı ve yaya insan figürlerinin köpeklerin yardımı ile ormanda, gece karanlığında yaptığı bir geyik avını konu almaktadır” (Hennessy, 1950,.(aktaran: Kara, 2019, s:4). Resimde tek kaçış noktalı perspektif kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kırmızı, mavi ve yeşil tonları ön plandadır. Koyu tonların kullanımı bir gece avını düşündürür. Avcıların geyik avı yaptıkları ve bu ava köpekler ile atların da dâhil olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan yine Rönesans dönemi sanatçılarından olan Pieter Bruegel’in Karda Avcılar adlı resmi, av temasını ele alan belirgin yapıtlar arasındadır. Dönemin bir aşçısı tarafından Bruegel’den altı adet panel resim istenir. Karda Avcılar adlı eser ise bu işlerden birisidir. Karda avlanmak, günümüzde de görülen ve değişmeyen bir olgudur çünkü karda izlerin

sürülmesi ve soğuk havadan dolayı hayvanların kokularının yayılmaması, sadece gezdiği yerlerden bulunmasını kolaylaştırdığı bilgisi avcılar arasında bilinir fakat bu kolaylık yanında soğuk hava, fırtına ve arazide gezmenin daha zor olması gibi negatif yönleri de beraberinde getirmektedir.

Görsel 9. Pieter Bruegel, Karda Avcılar, Ahşap üzerine yağlı boya, 117x 167cm, 1565, (tr.khanacademy, 2025).

Aynı zamanda bu resim avcılarının dönüşü olarak da bilinmektedir. Bruegel'in bu altı panelden oluşan serisi, yılın aylarını temsil etmek üzere yapılmıştır. Kışın en sert hâlini yansıtan resimde, avdan dönen üç avcı ve köpeği bulunmaktadır. Öte yandan sol tarafta ateş yakıp ısınan insanlar ve buz tutmuş gölde kayan insanlar dikkat çekmektedir. Resimde “Bruegel’in 1552-1553’te Alpler’e yaptığı ziyaretin etkileri görülür” (Hodge, 2021 s:76).

Rönesans ve barok dönemi av, genellikle dış mekânda, toplu av sahneleri, gösteriler/şenliklerle birlikte kurgulanmıştır. Fakat ünlü ressam Pieter Bruegel ile janr (tür) resimlerinde av hayvanları ve natürmortları dikkat çekmeye başlamıştır. “1593’te Frans Snyders, Pieter Bruegel’in öğrencisi olarak” tür resimlerinde av hayvanları kullanmaya devam ederek av resimlerinin gelişimine büyük fayda sağlamıştır. “Sanatçı, dönemin av natürmortlarında ki cansız hayvanlara tezat oluşturacak biçimde çalışmalarına dahil ettiği canlı hayvanlarla resimde belirli bir dinamizm yakalarken, bu

özelliği onu olağan av natürmortlarından da ayırmaktadır” (Potter, 2011: 1785-1786) akt.Karaalioğlu S.915).

Snyders av hayvanlarını çeşitli öğelerle, canlı renkler kullanarak resimlerinin dinamiğini güçlü tutmayı başarmıştır. Av resimlerini belirgin şekilde ele alan sanatçılardan diğeri ise Jan Fyt’tır. Genel olarak resimlerinde dinsel olayları, toplumsal statüyü, kimlik olgusunu irdeleyen işler üretmiştir. Jan Fyt ile av resimleri sanatçıların gördüğü belirli problemlerin aktarım yolu olmuştur. Av hayvanı, farklı anlamlar kazanıp dolaylı anlatımla birlikte aktarım aracı olarak da kullanılmıştır. Aynı doğrultuda başka bir sanatçı olarak Jan Weenix’de örnek verilebilir. Weenix’in işlerinde ışık ve gölgeyle yaratılan dramatik durumlar göze çarpmaktadır. Bu sanatçıların işlerinde ortak olarak görülen özelliklerden bir tanesi de genel olarak resimdeki avlanan ve avlayan hayvanların birlikte temsil edilmesidir. Işığın ve her bir detayın kusursuzca işlendiği bu sahnelerde bir avın mücadelesi yerine, kusursuzca işlenen temsil vardır.

Görsel 10. Jan Weenix, *Still-Life with a Peacock and a Dog*, Tuval üzerine yağlı boya, 143.5 x 187 cm., Louvre , 1669, (wikiart, 2025).

Bu konu sadece Rönesans ve barok döneminde sınırlı kalmamıştır. “Fransa’da Versailles Sarayı’ndaki XIV. Louis’nin saltanatının barok ihtişamına tepki olarak başlayan Rokoko” (Hodge, 2021, s:24) av natürmortlarında etkisini göstermiştir. Rokoko döneminin gözde sanatçılarından olan Jean-Baptiste Oudry eserlerinde yumuşak renkler ve geçişler görülmektedir.

Görsel 11. Jean Baptiste Oudry, Still Life 80x100,3cm., US, 1727, (wikiart, 2025).

Oudry'nin 1727'de yaptığı Still Life/Ölü Doğa isimli çalışmasını örnek olarak ele aldığımızda oluşturduğu kompozisyonda iki kuş, bir tavşan yer almaktadır. Hayvanlar asılı olduğu için av sonrası natürmordu olarak adlandırabiliriz. Mekân seçimi ise av sahasını andırmaktadır.

Görsel 12. Jean Baptiste Oudry, Still Life, Tuval üzerine yağlı boya, 1753, (wikiart, 2025).

Hayvanların asılmış olması bir av kültürü olarak görülebilir çünkü günümüzde de avcılar, avladıkları hayvanları bir dala ve ağaca baş aşağı ya da uzuvlarından asarak gösterdikleri bilinir. Oudry'nin serileri özellikle 1960 sonrası sanatta yeniden üretim üzerinden ele alınmıştır. Hem konu seçimi hem de mekân açısından günümüz sanatında atıf yapılan sanatçılar arasındadır.

Rokoko dönemi sanatçılarından sonra Romantizm akımının önemli isimlerinden Sir Edwin Henry Landseer'in (1802-1873) *Deer and Deer Hounds in a Mountain Torrent* (Bir Dağ Deresinde Geyikler ve Tazılar) isimli resmine bakılabilir.

Görsel 13. Sir Edwin Henry Landseer, *Deer and Deer Hounds in a Mountain Torrent*, tuval üzerine yağlı boya, 159,4 x 908 cm, 1832, (wikiart, 2024).

Resim, av köpeği ve geyiğin sele kapılma anını konu edinmektedir. Daha önce incelediğimiz resimlerden farklı bir bağlamda hem av hem de avcı köpeği, şiddetli akan suda akıntıya doğru ilerlemektedir. Doğanın ikisi üzerindeki gücü, doğa olayları karşısındaki konumlarını ortaya koymaktadır. Landseer'in resimlerindeki hayvanlara saldıran bu köpekler, av temasının kullanılması için avcı insanlara ihtiyaç duyulmaması gerektiğinin kanıtıdır.

Görsel 14. Sir Edwin Henry Landseer Geyik ve Av Köpeği: 43,5 x 53,3 cm Kâğıt üzeri suluboya ve kalem, (İstanbul Sanat Evi, 2024).

Köpek, geçmişten itibaren insanın hem fiziki alanı koruma hem de dostluk anlamında en yakınında yer alan canlılardan biridir. Bu özelliği, onun resim sanatında kimi zaman tek kimi zaman ise çoklu kompozisyonlarda var olması sonucunu getirmiştir. Bir derebeyi/toprak sahibinin sipariş ettiği resimde, av konulu ya da aile fertlerinin yer aldığı resimlerde farklı cinlerde köpekleri görmek oldukça mümkündür. Realizm içerisinde yer alan Fransız Rosa Bonheur'in "Alimier Briauet" ve "Barbaro after the hunt" isimli resimleri bu duruma örnek verilebilir. Fontainebleau ormanının yakınındaki arazileri, hayvanları, gündelik yaşantıları konu edindiği resimlerinde köpeklere ayrı bir alan ayıran sanatçı, bir köpeğin zincirden çıkma ya da serbest bırakılma anını ele aldığı resmi konu olarak ve duygusal açıdan oldukça farklı bir zeminde oluşturur. Kendi alanında resmedilen köpek, ne bir avcı ne iz sürücüdür; bu yönüyle resmin, sadece yaşam hakkı başka birinin elinde olan bir dili eleştiren bir gerçekliğe sahip olduğu söylenebilir. Bu durumu sanatçının kendi yaşantısı üzerinden de okuyabiliriz. Bonheur, o dönemde saçlarını kestirip, pantolon giyebilmek için yerel polisten gerekli yasal izinleri alarak bu süreci gerçekleştirmiş, aktivist bir sanatçıdır. Bu giyim tercihi onun doğada daha rahat hareket edebilmesi için olanak sağlamıştır. Toplumsal cinsiyet üzerine eylemleri ve ötekileştirilen tüm canlılara yaklaşımı açısından feminist sanatçılara örnek olduğu söylenebilir.

Görsel 15. Rosa Bonheur, A Limier Briauet Houd, 1856, (metmuseum, 2024).

Görsel 16. Rosa Bonheur, Barbaro after the Hunt, 1858, (commons.wikimedia, 2024).

Öte yandan realizm akımının öncülerinden olan Gustave Courbet yine örnek verilebilir. Ornans'ta zengin bir toprak sahibi baba ve Loue Vadisi'nde şarap üreticisi olan anne soyundan gelen sanatçı, sonuçta kırsal yaşantıyı birebir gözlemlemiştir. Sanatçının “La muerte del ciervo” isimli resminde yine av köpekleri görülmektedir, bu sefer karşımızda avcılar ile birlikte geyik avı yapan on üç köpek figürü bulunmaktadır. Elinde kırbaç sallayan figür dikkat çekmektedir. Kırbaç avdan ziyade itaat ettirmek, zoraki öğrenme, kontrol ve ceza için kullanılan bir araç iken av tablosunda yer alması ilgi çekicidir. Av köpeklerinin saldırısına uğrayan bir geyik figürü ve sağ tarafta at üstünde duran insan figürü de yer almaktadır. Elindeki kamçı ile geyiğe vurmaya çalışan adam daha önce de bahsettiğim gibi insanın hayvanlar üzerinde güç hâkimiyeti sağlama çabasının ve onları esaret altına almasının bir göstergesidir.

Görsel 17. Gustave Courbet, La muerte del ciervo, Fransa, 1867, (es.wikipedia, 2024).

3.3. ÇAĞDAŞ SANATTA AV PRATİĞİ

Modern sanat akımlarında dönem üslup özellikleri ile anlam bulan av temalı resimlerin ardından çağdaş sanatta av konusu ele alındığında öncelikle sanatta yeni arayışlardan bahsetmek gerekebilir. Resim sanatında 1950 sonrası yeni eğilimlerin ortaya çıktığı söylenebilir. Bu dönemde geleneksel üretim yöntemlerine alternatif olarak sanatın dışından bir malzemenin sanat alanına girdiği çağdaş sanat kavramına ağırlık verilir. Her dönemde var olan bu kavram, dönemin estetik ve üslup özellikleri ile anlam bulurken 1960 sonrası sanat eylemlerinde geleneksel anlatım dilinden bağımsız nesnenin ya da sürecin daha görünür kılındığı üretim süreçleri de yer almaktadır.

Bu doğrultuda hazır nesne olarak kullanılan hayvan ya da av hayvanı, anlatım dili ile sanat nesnesi hâlini alabilmektedir. Kavramlar ile kullanılan av hayvanları farklı idealar, anlamlar ve bakış açılarına da kapı açmıştır. Resim ve heykelin dışında tabii sadece nesne olarak değil video art, sinema, canlı performans vb. türlerde de kullanılarak değişmiştir. Sanatın bu büyük değişiminin başlangıcının, düşüncenin ön planda tutulduğu kavramsal sanat ile birlikte sanatın nesne olan ihtiyacının ve girişinin tartışmaları ile oluştuğu bilinmektedir. 1960-1970'te düşüncenin sanat pratiğine yansımalarının, kavramsal sanatın doğuşu olduğu düşünülmektedir. Başlarda kavramsal sanat, düşünce sanatı ve

enformasyon sanatı olarak anılmıştır. Sanatçıların kendi yapıtlarının kavramsallaştırması ile ilerleyiş göstermiştir. Sanatçıların kavramsallığı özümsemesi ile birlikte “konseptüalizm” (kavramsalcılık) ifade biçimleri genel bir terim hâlini almıştır. Aynı zamanda beden de nesne olarak kullanılmaya başlanması (performans sanatında sıkça görülür) ve happening (oluşum) ile yapılan gösteriler, geleneksel resim sanatının dinamiğinin bu dönemde kırıldığı ve değiştiğinin göstergesidir. Kavramsalcılığın sınırları ile galeri mekânları ve müzeler de etkilenmiştir. Geleneksel resim sanatına alternatif olarak belge, taslak, video, fotoğraf, harita gibi materyaller sanat alanına dâhil olmuştur. Av ya da av hayvanı temalı resimler de bu bağlamda malzemenin ele alınışı açısından sınırlarını zenginleştirmiştir. Genişleyen malzeme yelpazesi ile birlikte hayvanın kendisi, belgeler, arşiv görüntüleri gibi nesneler de sürece dâhil olmaya başlamıştır. İncelediğimiz dönemlerdeki av hayvanı, güç ve statü anlamlarını barındırırken çağdaş sanatta bu durumda değişiklikler görülmüştür. İmge olarak kullanılan hayvan ya da av hayvanı artık kendi başına bir nesne olarak doğduran sürece dâhil edilebilir.

Bu duruma Doç. Ayşegül, “Türk Sanat Formu Olarak Ölü Hayvan” adlı makalesinde şöyle yaklaşmıştır.

“Sanatta hayvan figürünün kullanılması tasvirten empati kurmaya giden yapıtlarla doludur. Hayvan figürü kendisine atfedilen sembolik anlamlardan arındırılıp bizatihi hayvanın kendisinin sanat nesnesi oluşuna giden bir dönüşüm yolculuğunu ortaya koyar” (2020, s:382).

Hazır nesne kullanımına Mark Dion’un 2017’de av malzemelerini sergilemesi örnek gösterilebilir. Mark Dion; doğa tarihi, insan-doğa ilişkisi ve bilimsel sınıflandırma gibi kavramlar üzerinden müzede sergilenen nesnelerle karşımıza çıkar. Sanatçı, geçmişte kullanılan av aletlerini, hayvan iskeletleri ile postlarını müzenin estetiği ile sergileyerek avcılığın tarihsel ve kültürel boyutunu yeniden bizlere hatırlatır. Bu yerleştirme, avcının gündelik alanını sanat alanına taşıyarak bu süreci izleyici ile paylaşan bir nadire kabinesine dönüşür. Ayrıca nadire kabineleri, özel bilgileri ve eşyaları barındıran gizlenmiş dolap ya da odalardır. Genel olarak görülmesi istenmeyen veya saklanan objeler (hayvan parçaları) bu odalarda saklanmıştır.

Görsel 18. Mark Dion, the department of tropical research: Aquatic and jungle field stations in 2 part, yerleştime, 2017, (tanyabonakdargallery, 2025).

Öte yandan video ve canlı performans çalışmalarıyla bilinen Marcus Coates ise av hayvanlarının fiziksel davranışlarını performatif bir yaklaşımla taklit eder. Ayrıca hayvanların kürklerini kullanarak (şamanlar gibi) onların ruhunu çağdaş bir ritüel edasında galeri alanında yansıtır. Marcus Coates'in bu performansında insan ve hayvan ilişkisi, avlanma içgüdü ve doğa ile bütünleşme isteği görülmektedir. Bir ritüelin sanat üzerinden tekrarı olarak da bu performansı okumak mümkündür. Şamanların eski dönemlerde hayvanları taklit ederek ritüeller gerçekleştirdiğine değinilmiştir. Bu doğrultuda doğa ritüellerini yeniden sanat alanı ile görünür kılmak üzerine odaklanan bu süreci, aynı zamanda yerinden ya da toprağından ilhak edilen tüm toplulukların direnişi olarak da okumak mümkündür. Öte yandan insanın bugün doğadan fazlasıyla uzaklaşmış olduğu gerçeği ile doğaya geri dönüş ya da doğadaki yerin sorgulanması şeklinde de yorumlanabilir.

Video Linki, Marcus Coates, Journey to the lower world, 2004:
<https://www.youtube.com/watch?v=FAUWVKxiG2s> Erişim Tarihi 23.07.2025

Görsel 19. Marcus Coates, 'Journey to the lower world, dual channel video, 30 minutes, 2004, (theartsdesk, 2025).

Genç İngiliz sanatçılar arasında yer alan Sam Taylor Wood'un eserlerinde ise geçmiş dönem rokoko resimlerindeki av sahnelerine atıfta bulunulur. Ölü Doğa/ Still Life (2001) adlı çalışma serisi ile rokoko döneminin gösteriş ve güç olgusu ile barok döneminin dindar ve marjinal olgularını deneysel bir video platformu üzerinde çalışarak yüceltmıştır. Yaşam ve ölüm diyalektiğini sentezleyerek bu iki kavramı sorgulayan, yeni bir bakış açısı sunmuştur.

Küçük Bir Ölüm / A Little Death adlı videosu, av resimlerinin kurgulanış dinamiğinden beslenir. Sam Taylor-Wood bu çalışmasında rokoko döneminin av resimlerinin ustalarından olan Jean Simeon Chardin'in 1728-1730 yılları arasında yaptığı yaban tavşanı natüremortlarına atıfta bulunan bir video çalışması gerçekleştirmiştir. Videoda geleneksel av konulu resimlerin kompozisyon dili kullanılmıştır. Ayaklarından asılan tavşan, giderek çürümekte, kurtçuklanıp kurumaktadır. Ölüm, yaşam, yeniden doğuş kavramlarını sorgulamaya açan eserde bir yaban tavşanının kullanılması, aynı zamanda önceki bölümlerde bahsettiğimiz avlanmanın özelliklerini yeniden hatırlatabilir. Doğa da ziyan olmayarak gıda ya da besin hâlinde diğer canlıların yaşamını sürdürmesinde görev alır; bu durumda Wood'un bu işi, ölümün bir son yerine bir dönüşüm olduğunu görünür kılar; aynı zamanda videonun sürekli olarak başa dönmesi/loop, yaşam-ölüm döngüselleğini güçlendiren bir yaklaşımdır.

Görsel 20. Chardin, Ölü Bir Tavşan ile Natürmort, Tuval üzerine yağlıboya, 1728-1730, (meisterdrucke, 2025).

Görsel 21. Chardin, Yaban Tavşanı, Tuval üzerine yağlıboya, 1728-1730, (wikipedia, 2025).

Görsel 22. Sam Taylor-Wood, Küçük Bir Ölüm/A Little Death, DVD Video, sürekli loop, 4 30, 2002, (anthonylimuca, 2025).

Ölü olan bu tavşan çürümeye başlayarak kendisini kurtçuklara teslim etmiştir. Kurtçukların tavşanı tüketmeleri âdeti tavşanı ölümden sonra yeniden hareket ettirmiştir. Ölümden doğan yaşam fikri burada gözler önüne serilmektedir. Sanatçının hayatına bakıldığında iki kere kanser ile savaşmış ve yenmiş olması, yaşam ve ölüm kavramını ele alımında belirleyici olduğu söylenebilir.

Görsel 23. Roma Velarde, Marco Drawing, (Çizim), Kâğıt üzerine Tükenmez Kalem, 15x20 cm, 2013, Spain, (saatchiart, 2025).

Bir diğerk yaklaşımd tarzı olarak Roma Valerde ele alınabilir. Roma Valerde, özel hayatında vegan bir yaşam tarzını benimser; ayrıca hayvan hakları aktivisttir. Bu açıdan günümüz avcılığına karşı da eleştirel bir yaklaşım sergiler. Bu kapsamda sanat bir protesto alanına dönüşür. Günümüzde hayvanlara yapılan işkence ve tüm ötekileştirme eylemlerini sorgulamaktadır. Marco Drawing isimli çalışmasında kırmızı renk kıyafetli bir kişi, kuzuyu kucaklamaktadır. Kuzunun tebessüm içerisinde oluşu, izleyiciyi duygusal olarak etkilerken figürün elinin bir silah hareketi yapması ve karakterin yüzünün gözükmemesi ambivalans bir durumu içerir. Korumakla yükümlü olduğu canlıya, bir şekilde zarar verme eylemini gerçekleştiren tüm yaklaşımları eleştirir. Roma Valerde'nin çalışmaları ağırlıklı olarak bu dildedir. Hayvanların yaşam haklarını, insanın doğadaki önlenemez iktidar tavrını eleştirir. Yine kadraj seçimi, olaya daha yakın temas ile izleyicinin yaklaşmasını sağlar. Sanatçı, av kavramını ve hayvan/canlı hakları üzerine bir düşün alanı yaratır.

Görsel 24. Roma Valarde, De las rejas a tu bandeja, Tuval üzerine Akrilik Boya, 90x120 cm, 2013, İspanya, (saatchiart, 2025).

Roma Valerde'nin bir diğerk çalışması olan Parmaklıklardan Tabağa (De las rejas a tu bandeja painting), hayvanların yaşam haklarının zorla ellerinden alınmasını, bir besin maddesine dönüşmelerini ve tutsak olma durumlarını ele alır. Bu çalışma, günümüzde yasal olmadan yapılan avcılık verilerine bakıldığında daha anlamlı olacaktır. “Hayvan Hakları İzleme Komitesinin verilerine göre, 2018 yılında 2.546 hayvanın öldürüldüğü

yasa dışı avlanan 6.972 avcıya ceza kesildiği, 7.710 yasadışı yolla avlanan av hayvanına el konulmuştur” (sivilsayfalar.org). Bu tehditkâr durum karşısında başlangıçta kutsallık ya da bir ruha saygı olarak başlayan av eylemi, tüketim ve insan hırsı arttıkça anlam değiştirmektedir.

Görsel 25. Nadia Kaabi-Linke, “Mutlu Kasap” 2010, (google, 2025).

Av hayvanlarının ve hayvanların çağdaş sanatta deneysel ve çok katmanlı kullanıldığını görmek mümkündür. Örneğin Mutlu Kasap çalışması, metal bir duvar askısında sergilenen bir sığırın mide parçalarının iç yüzeyinin porselen dökümlerinden oluşmaktadır. Sanatçı, bu çalışmada savaş, travma, toplumsal cinayet, şiddet gibi konuları ele almıştır. Çalışma, bir nevi acı ve şiddetin dönüşmüş hâlidir. Sanatçı, karşılaşmış olduğu vitrinlerde kanlı ve yeni kesilmiş hayvan parçalarından yola çıkmıştır ve hayat içerisindeki bu şiddeti kınamaktadır. Av hayvanlarının ve mezbahalarda kesilen hayvanların tek ortak noktaları besin kaynağı olmalarıdır fakat hayvanın doğadan koparılıp tüketim ve üretim nesnesi hâline getirilerek kullanılmasının doğruluğu, günümüzde et tüketiminin devam ettiği için, hâlâ tartışılmaktadır.

Görsel 26. Dieter Roth, Entenjagd (Hunting Ducks), 2002, (google, 2025).

Dieter Roth'un Entenjagd adlı çalışması, av hayvanlarının çağdaş sanatta deneysel kullanılmasına örnek olabilir. Ördekler, günümüzde de hâlâ av hayvanları arasında en çok avlanan hayvanlardır. Dieter Roth, bu çalışmasında geleneksel bir güç gösterisi veya eğlencesi olan avı absürt bir hâle getirerek sorgular. Aynı zamanda sadece bir av değil, şiddet ve insan-doğa ilişkisine de eleştirel bir yaklaşım sergilemiştir. Hazır nesne kullanımı, av hayvanı ve hayvanın kullanım değişimini göz önüne sermektedir. Dieter Roth çalışmasında Hans Arp'ın rastlantısallık, organik formlar ve doğallık üzerine kuralsızlık felsefesini ele aldığı da görülmektedir. Hans Arp'ın felsefesi ise kısaca Dada hareketi ve kuralsızlıktan oluşmaktadır.

Görsel 27. Eduardo Kac, Fluorescent GFP Bunny, 2000, (google, 2025).

Çağdaş sanatta deneysel çalışmalara farklı bir örnek olarak Eduardo Kac'ın GSF Bunny adıyla tasarlanan ve genetik mühendislik yoluyla yeşil floresan protein genine sahip bir albino tavşandır. Sanat nedir, ne olabilir? soruları irdelenmektedir. Bir sanat projesinde bu gen, canlı bir hayvanda kullanılmış ve etik üzerine düşündüren bir sorgulama alanı da yaratmıştır.

Ayrıca çağdaş sanatta tartışmalara yol açan hayvan işlerine verilebilecek örneklerden bir diğeri ise Gruillermi Vargas'ın "Teşhir No.1" adlı yerleştirmesidir. Bu çalışmaya "hayvan severlikten ötede bakmak zor olsa da sanatta canlı hayvan kullanımını okumak için hak odaklılık, eşitlik ve birbirine bağlılık ilkesi gibi kavramlara yakın durmak gerekmektedir." (Göktepe, B. & Ötgün, C. (2024) S:632). Galerinin duvarlarına köpeğin maması ile yazılmış "Eros lo que less" (Ne okursan osun) sözü bulunmaktadır.

Görsel 28. Guillermo Vargas, "Teşhir No.1" 2007, (google, 2025).

Çalışma, aynı zamanda sahiplenilmeyen ve sokakta aç kalan hayvanları betimlemektedir. Fiziksel ve ruhsal acı çeken, ihmal edilen, düşük değerde görülen birçok hayvanın bir anlatımı hâlinde kullanılmıştır. İnsanın sadık dostu olarak tanımlanan bir canlının yine insan dolayısı ile yaşadığı bu durumunun göstergesidir.

Görsel 29. Old Yeller/Dostum Yeller, Kahraman Köpek, Film, 1957, (temizmama, 2025).

Av hayvanları ve hayvanın sinema sanatından örneklerine bakıldığında, doğa ve insan ilişkisini avlanma üzerinden ele alan belirgin üretim süreçleri bulunur. Örneğin 1957 yapımı olan Old Yeller/Dostum Yeller, bir Disney filmidir. Jim Coates isimli bir kovboyun karısını ve çocuklarını geride bırakıp inek sürüsüyle evden ayrılmasıyla başlar. Filmin ana karakteri olan Old Yeller ise Labrador Retriever cinsi bir köpektir.

Filmde çiftlik hayatı zor olsa bile köpeği sahiplenmeleri, köpeğin aile bağı ve sadakati, aile için vazgeçilemez bir parça olması filmin belirlenen hedefleri olarak görülebilir. Köpek ile aile bağının yükselmesi ve kuduz sorunu, düşmanın kuduz hastalığı olması, ineklerin tekrardan getirilmesi, domuzların damgalanması çift olay örgüsüdür. Film izlendiği sırada köpeğin hasta olmaması beklenir. Köpeğin yavrularının olması habercidir, gelecekteki etkiler için sebepler oluşturur. Yavru köpeğin babasının yerini alması ise çözüm odaklıdır. Aynı zamanda filmde domuzların ve kurtların saldırısı yaban hayatının sertliğini de göstermiştir. Film sanatının klasik anlatı kalıpları belgesel türü ile birleşmiştir. “Old Yeller aynı zamanda tür olarak Wester tarzının kalıplarını ve ideolojisini taşır” (Duyar,2020, s:223). Disney filmleri ile kapitalizm arasındaki ilişki ön plandadır. Avlanma ahlakı hayvanların yerlerini belirlemiştir. Film de Emziren bir geyiğe ateş edilmesi reddedilir fakat geyik insanın yoluna çıktığında öldürülebilir.

Görsel 30. Nikki, Wild Dog of the North, Film, 1961, (d23, 2025).

Ele alacağımız bir diğer örnek ise 1961 yapımı Nikki, Kuzeyin Vahşi Köpeği (Wild Dog of the North) isimli filmidir. Belgesel-drama tarzına yakındır. Bilindik filmlerden ziyade yeni bir anlatı tarzı arayışı sırasında ortaya çıkmıştır, bu yüzden film belgesellerde olduğu gibi anlatıcı bir ses eşliğinde başlar. Filmde ise Nikki, Nikki'nin sahibi Andre Dupas ve Neewa adındaki bir ayı ile macera yaşarlar ve sonunda Neewa ait olduğu yeri (doğayı) bulur.

Filmin analizini yaptığımızda filmin kahramanı ile zorda kalan bir ayı yavrusunun birbirine bağlı olarak hikâyenin devam etmesi, hayvanların doğada yalnız kalmaları ve zoraki birlikteliklerinin ilerledikçe arkadaşlığa dönüşmesi filmin belirlenen hedefleridir. Doğada yalnız kalmak Nikki için zor bir durumdur. Tuzaklardan kaçmasının açlığa yakalanmasına sebebiyet vermesi, çift olay örgüsüdür. Kesintili bölüm yapısında ise hayatta kalma mücadelesi, zamanla aşılacak zorluklar yer alır. “Doğa kendiliği içinde pastoral bir sunumla geride bırakılır” (Duyar,2020 s: 232.). Filmde doğa tek bir anlatıda yer almaz; evcil, yozlaşmış ve vahşi doğa olarak üç grupta verilmiştir.

Yönetmenliğini Alejandro González Iñárritu'nun yaptığı, başrolünde Leonardo Di Caprio'nun oynadığı The Revenant (Diriliş) filmi, doğanın kimi zaman insan için zorlayıcı yönünü ele alır.

Görsel 31. The revenant (Diriliş), Film, 2015, (film-grab, 2025).

Filmde çekilen çoğu kadrada doğanın yüceliğini ve insanın bir noktada güçsüzlüğünü okumak mümkündür. Filmde insanların avcılık yaparak geçim sağladıkları ve doğa ile bir mücadele içerisinde oldukları görülmektedir. İnsan, bu mücadeleyi yalnızca beslenme için değil; doğada hayatta kalabilmek için de vermiştir. İnsan ve hayvan arasındaki güç savaşı bu filmde de ele alınmıştır. Filmin en çarpıcı sahnelerinden olan ayı saldırısı sahnesi insanın doğadaki konumunu sorgular. Eski çağlarda avcılığın hayatta kalabilmek için gerekli olduğu gerçeği tekrar hatırlanır. Dicaprio'nun canlandığı karakterin ismi Hugh Glass'tır. Glass'ın ısınmak ve donarak ölmek için atın bedeninin içine girdiği sahne de fazlasıyla etkileyicidir. Doğa ile kavga eden insan, yaşamak için tekrar doğanın kucağına kendisini bırakır. Film, eski avcılığın gereksinimlerini ve özelliklerini bizlere tekrar hatırlatmıştır. Hayatta kalan insan, bir yandan doğa ile mücadele ederken öbür yandan da doğa onun hayatta kalmasını sağlamıştır.

Görsel 32. The revenant (Diriliş), Film, 2015, (film-grab, 2025).

Resim, fotoğraf ve sinema gibi farklı sanat dallarına eğildikten sonra yazın alanından birkaç örnek vermek yerinde olacaktır. Bu bağlamda Amerikalı yazar Jack London'un kaleme aldığı Beyaz Diş romanı ele alınabilir. Beyaz Diş, bir köpeğin ataları gibi vahşileştirildiğinde nelere yol açtığını gösterir. Olaylar, iki yol arkadaşının doğada kurt

sürüsü ile mücadelesi üzerine başlar. Beyaz Diş, dört kardeş ile dünyaya gelir fakat kardeşlerinin açlıktan ölmesi, babasının ise bir vaşak tarafından öldürülmesi annesi ile bir başına kalmasına neden olur. Avlanmayı zorunda kalarak öğrenir. Annesiyle birlikte insanlar tarafından yakalanır. Bir kampta dayak yer, diğer köpeklerce dışlanır ve annesi başka bir yere götürülür. Yalnız kalan Beyaz Diş; sevgisiz, acımasız, türünün düşmanı bir köpek hâline gelir. Ve birçok olay yaşar. Hikâye, evde bir aile ile yaşayan çoban köpeğinden Beyaz Diş'in yavruları olması ile bitmektedir. Sonunda sevgiyi bulur. “Yenilgiyi peşinen kabul etmek demek, yarı yarıya yenilmek demektir- Jack London” (London,2022).

Ayrıca okunduğunda doğanın vahşi kısmının kendi içerisinde oluşturduğu gerginliği ve tekinsizliği de hissettirmektedir. Doğaya dönüş, doğada var olma gibi ele aldığımız konular bu romanda da karşımıza çıkmaktadır. Bir değer örnek ise Amerikan edebiyatı klasiklerinden, Herman Melville'nin kaleme aldığı Moby Dick romanıdır. İntikam için Ahab adlı bir kaptanın dev beyaz ispermeçet balinası olan Moby Dick'i avlamaya çalıştığı ölümcül macera anlatılmaktadır. Hikâye, Ishmael adlı bir denizcinin diğer denizcilerle tanışması ile başlamaktadır. Ardından bir balina avlama gemisine katılarak kaptan Ahab ile tanışır. Ahab ise bir balina yüzünden bacağını kaybetmiştir ve içi intikam ile yanmaktadır. Bu yüzden tek derdi Moby Dick'i yakalamaktır. Fakat Moby Dick'i bulduğunda savaş başlar ve balina tekneyi batırır, ardından kaptan ölür. Bu romanda da ele aldığımız temel kavramlar kendisini hissettirmektedir. İnsan doğaya karşı savaşmış ama galip gelememiştir.

Sinema ve edebiyat gibi sanat dallarında karşımıza çıkan av hayvanları ve hayvanların ortak noktası hayvanın nesneleştirilmesidir. İmge olarak kullanılan hayvan, artık nesne olarak birçok eserin ve çalışmanın temel noktası hâlini almıştır. Hatta birçok yerde ana konunun temel kahramanı ve bir anlatım aracı olarak tekrar kullanılmıştır.

4. BİR SANAT PRATİĞİ OLARAK YABAN

Bu bölümde tez kapsamında üretilen işler yer almaktadır. Üretim sürecinde YABAN adı üzerinden seri çalışmalar yapılmıştır.

4.1. YABAN KAVRAMI ÜZERİNE

Bugün doğanın gücünün içinde bulunma hâline yaban denir. Yaban, vahşi hayvanların tehlike içeren, doğa hayatıdır. Hayatta kalma, beslenme, avlanma ve barınma faaliyetlerini içerir. Bozulmamış doğaya işaret eder. İnsandan ve kentleşmeden uzak ilkel yaşam tipi de denebilir. Bunu bazen yabani bir hayvan izi, bazen de bir hayvan sesi temsil edebilir. Sessizlik içerisindeki insanın kulağına gelen rüzgâr ya da çıtırtılar da yabani hatırlatabilir. Bugün insanın bir yalnızlaşma yeri ve doğadaki yerini, varoluş sebebini aradığı yer olarak da ele alınabilir. Bazen de insanın atalarından kalan hatıraların bir anımsatıcısıdır.

4.2. YABAN SERİSİ

Yaban serisi, bireysel olarak aile yapısının getirdiği alışkanlıklar üzerinden ilerlemiştir. Avcılık ve büyüme sonucu doğa kadrıkları ile karşılaştığım insan-doğa ilişkinin bir nevi yansımasıdır. Bireysel hafızada kalan görüntüler, duygular ve düşünceler bu seride yeniden ele alınmıştır. Avcılığın bugün ana değerlerine uyulmamasına karşın aile bireylerinin eski avcılık değerlerini sürdürmesi bu seriye ilham olmuştur. Geçmiş dönem avcılığının, bugün yapılan avcılık ile karşılaştırılma fikri ön plandadır. Genel olarak dolaylı bir anlatım dili ile ele alınmış olan yaban serisi bugüne odaklanmıştır. Her bir çalışma, doğada ava çıkılan süreçlerde görülen manzaraların, yürüyüş yollarının, haritaların iz düşümleridir.

Görsel 33. Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024

Serinin başlangıcı, Bolu ilinin avlanma bölgesinde av yapıldıktan sonra hafızamda kalan görüntülerden oluşur. Malzeme olarak rapido ve lavi tercih edilmiştir. Rapido tercih edilmesinin sebebi, av ve yaban hayatının sert ve çetrefilli yanını temsil etmesidir. Lavi ise bir yandan doğayla bütünleşmenin getirdiği huzuru temsil etmektedir. Ağaçlar ve uzaktaki dağlar belirsizdir çünkü av sırasında hareket eden nesnelere odaklanılır. Sol taraftaki lavi lekeleri ise hayvanların izlerini temsil etmektedir. Resmin ortasında bulunan daire içlerindeki siyah beyaz hayvan sürüsü gece avının tehlikesinin ve uygunsuz olduğunun temsilidir. Aynı sırada daire namlu ucunu da simgeler. Hayvan sürüleri genel olarak gece hareket hâlinindedirler çünkü karanlıkta avlanmak ve saklanmak hem avcı hem av hayvanları için daha avantajlıdır. Resmin üst kısmının boş bırakılması, insanın içindeki boşluğun ve bunun sayesinde çıkılan arayışın bir imgesidir çünkü insan, doğadan uzaklaştıkça kentsel yaşamı ve sanayileşme içerisinde kalarak kendisinin nereye ait olduğunu sorgulamaya başlar.

Görsel 34. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024

Görsel 34’de ise rapido ve lavi kullanılmıştır. Rapido’nun yarattığı her çizginin sayılamayacak kadar fazla ve belirsiz olması, aynı zamanda av sırasında avcının ne kadar yürüyüp neler ile karşılaşacağını yansıtmak üzere tercih edilmiştir. Mekân, hafızada kalan bir anıdır. Taşlar ve kayalar aynı sürü mantığını hissettirmek üzere sıkı ve birbirine girintili işlenmiştir. Resmin ortasından bulunan şekil, bir dere yatağını temsil eder. Bu şekilde hayvan sürülerinin bulunması yaşam kaynağının sebebi olduğunun göstergesidir. Aynı zamanda zıt renk kullanımı yine geceyi ya da yasak avı (gece yapılan av) hatırlatır.

Görsel 35. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 50x70cm, 2024

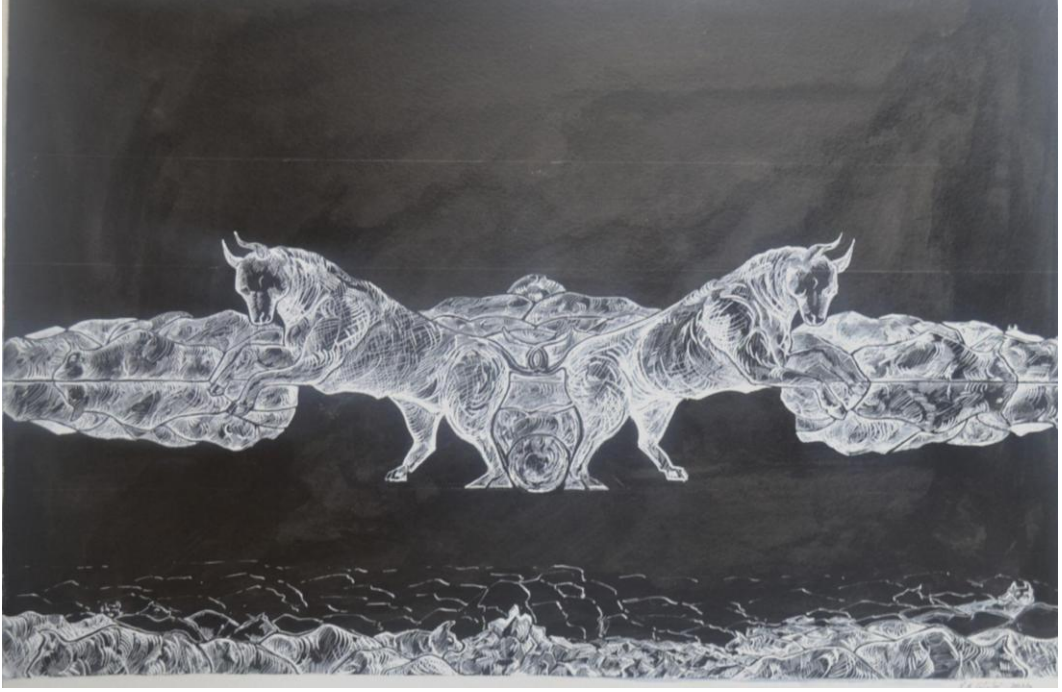
Aynı zamanda ülkemizde gece avlanmak yasaktır ve kurala uymayan avcılar mevcuttur, bu doğrultuda seride ki bazı çalışmalar gece avına odaklanmıştır. Gece etkisi

verilebilmesi için koyu bir fon kullanılmıştır. Resmin üst kısmında kullanılan belirsiz çizgiler dağları betimlemektedir. Sürü toplu bir şekilde işlenerek amorf yapılar kullanılmıştır.

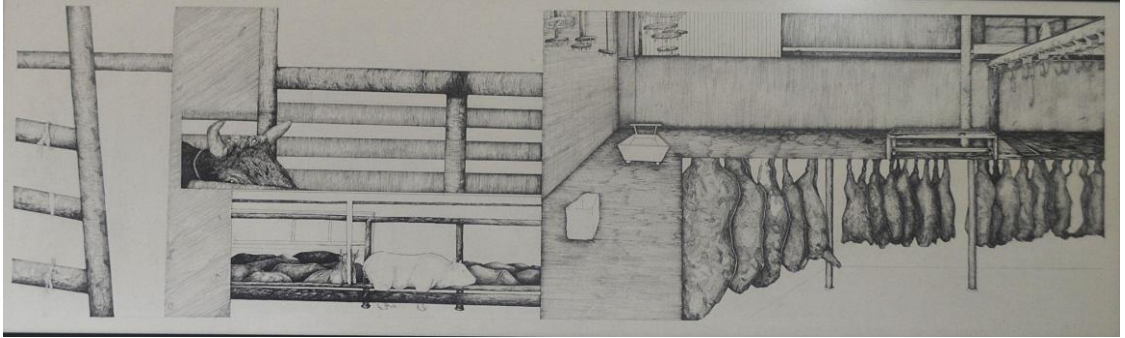
Görsel 36. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024

Amorf yapılar ile nesnenin bütünlüğü korunmaktadır. Örneğin Görsel 36'daki hayvan figürü amorf yapı olarak işlenmiştir. Tam olarak bir hayvana benzememesi ve aynı zamanda bir insanı anımsatması, insan-hayvan ilişkisi ile bağlanır. Doğada tüm canlılar konumuna göre av/avcı olabilir.

Görsel 37. Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 50x70cm, 2024

Görsel 37’de görüldüğü üzere amorf yapılar, bazen bir kaya bazen de sürü gibi algılanmaktadır. Bu belirsizlik, yapılan faaliyetlerin doğruluğunu irdelleyerek bugüne yansımalarını ele alır. Aynı zamanda eski çağlarda ineklerin ataları olan yaban öküzlerinin avlandığı bilinmektedir. Bugün ise özgürlüğü elinden alınarak bir üretim nesnesi hâline gelmesi çalışmalarda irdelenir.

Görsel 38. Yaban serisinden, derici kâğıdı üzerine Rapido-lavi, 40x145cm, 2024

Görsel 38, saha araştırmaları sonucu ortaya çıkan bir çalışmadır. Mezbahalara gidilerek tüketim nesnesine dönüşen tüm canlılar bu resimde sorgulanır. Avlanma, yerini seri bir şekilde tüketime dönüşen hayvan temsillerine bırakmıştır. Evcilleştirilen hayvanlar günümüzde yemek üzere mezbahalarda katledilmiştir. Çoğu hayvan doğduğu günden öleceği zamana kadar gün ışığını görmemektedir. Süreç; parmaklıklar, bekleyiş, ölüm ve besin şeklinde devam etmiştir.

Görsel 39. Yaban Serisinden, Kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024

Deriler, hayvanları ve insan-av yaşam dengesini göstermenin bir yoludur. Aynı zamanda hayvanın bir parçası olduğu için av hayvanı betimlemesinde kullanılmıştır. Avdan geriye, beslenme karşılandıktan sonra, ısınma ve giyim amacı ile deriler kalır. Bugün ise aynı amaca hizmet ederek giyim ve üretim sektöründe büyük bir yere sahiptirler. Fakat görsel 39’te ele alınan deriler kesimhane sürecinin son hâlinin temsilidir. Yan yana bir ritim oluşturur ve aynı olayın sürekli olarak tekrar edildiği bir sisteme dönüşünü hatırlatır.

Aynı zamanda önceki bölümlerde bahsettiğimiz örneğin Nadia Kaabi-Linke, “Mutlu Kasap” çalışmasında olduğu gibi hayvan betimlemesi parçalar doğrultusunda yapılmıştır. 1960 öncesi çalışmalarda hayvanın genel olarak bedeninin tamamı karşımıza çıkarken yeni bir anlatım dili olarak beden parçaları üzerinden betimlemeler yapılmıştır.

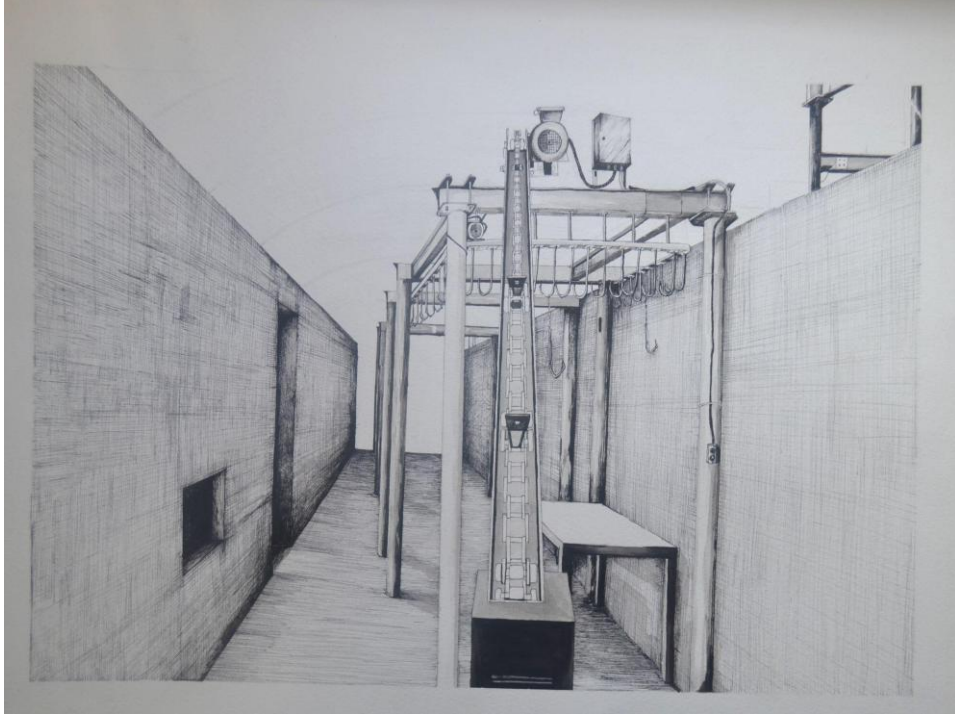

Görsel 40. (Sol) Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024

Görsel 41. (Sağ) Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 35x50cm, 2024

Görsel 40-41’de kırmızı rapido hayvan derilerinden oluşan yığınlar mevcuttur. Havada asılı ve boşlukta duran bir şekilde betimlenen bu yığınlar, ölümünden sonra amorf bir forma dönüşen canlılardır. Bir boşlukta beliren kırmızı lekeler ya da kütleler bir dönem ya da süre önce yaşamış, hakları elinden alınmış tüm canlıların âdeta bir tümülüsü olarak düşünülmüştür.

Görsel 42. Yaban serisinden, kâğıt üzerine Rapido-lavi, 50x70cm, 2024.

Görsel 42-43 mekân kavramı üzerinden üretilmiştir. Mekân, hayvan öldürmenin dolaylı bir anlatım formu olarak ele alınmıştır.

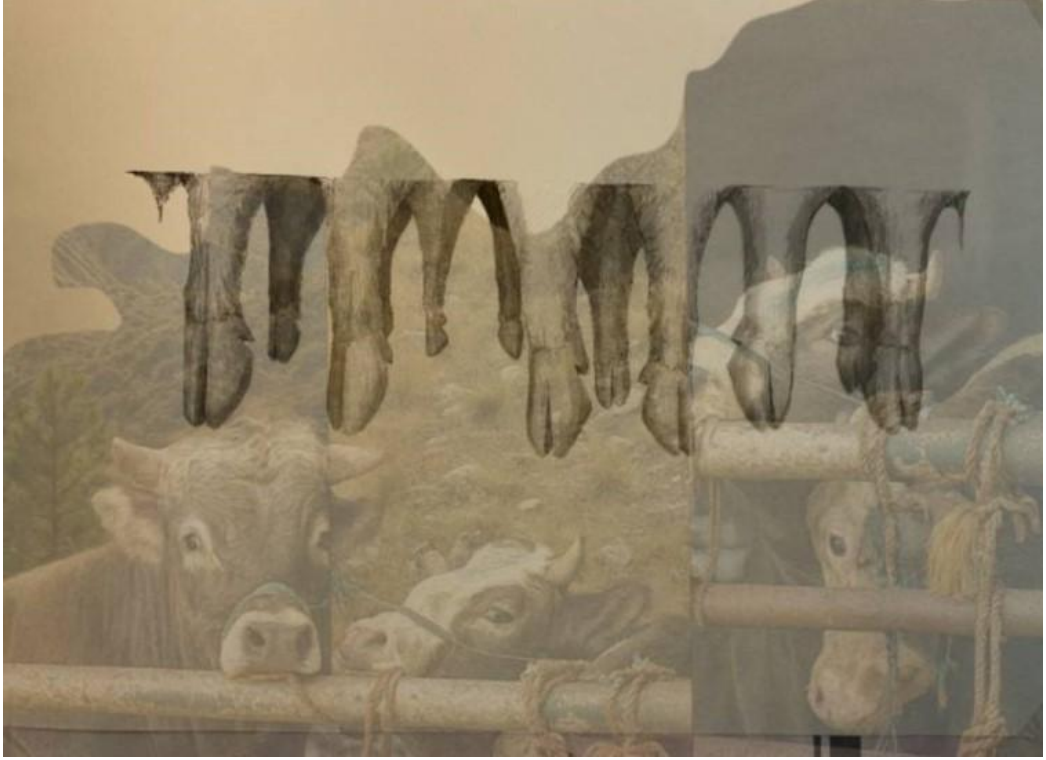
Görsel 43. Yaban serisinden, tuval üzerine yağlı boya, 90x120cm, 2025 (sol)

Görsel 44. Yaban serisinden, tuval üzerine yağlı boya, 90x120cm, 2025. (sağ)

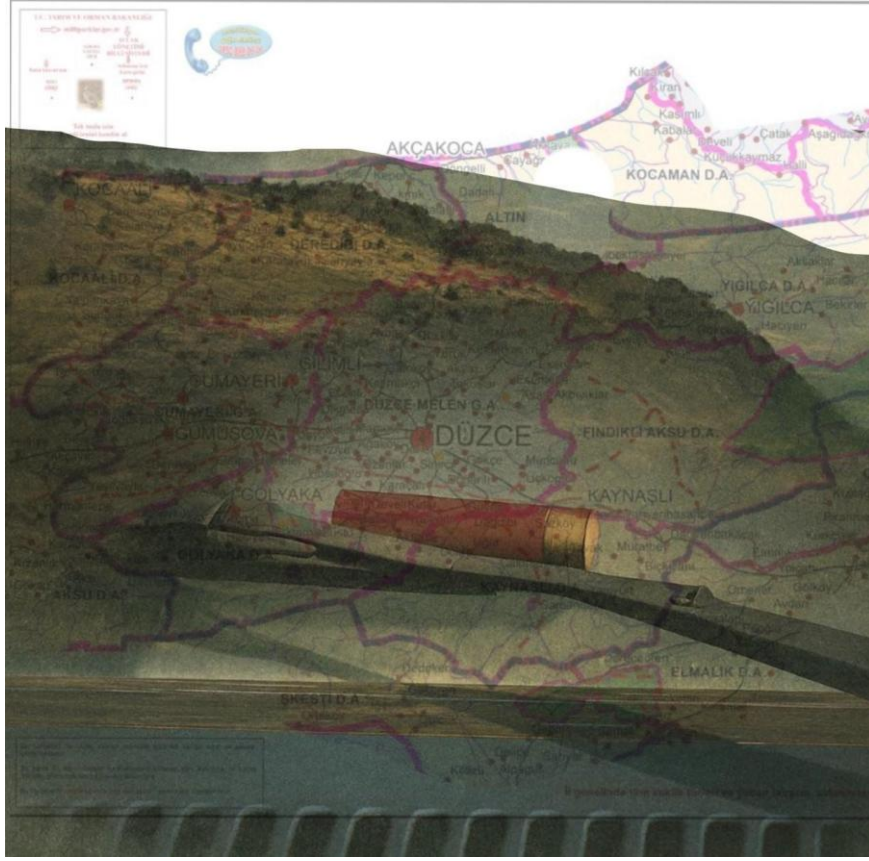
Yaban serisinde dijital ağırlıklı üretim süreçleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda Bolu/Düzce illerinde saha araştırması yapılmıştır. Bölgelerin haritaları üzerinden bir yol belirlenip tez kapsamında üretilen işlerin ilk taraması bu haritalar üzerinden ilerlemiştir.

Haritalar, yaban hayatın bir yolculuğu olarak da okunabilir. Richard Long'un doğa yürüyüşlerinde doğaya müdahaleleri belgelemesi gibi, fotoğraf da bu anı hem ölümsüzleştirir hem de bir doküman olarak yer alır.

Hayvan, doğa ve insan ilişkisini dijital bir dille ele alan seri, hayvan hikâyelerini yeni anlatılarla işler. Çalışmalar, aynı zamanda kültürümüzdeki hayvanlar ile doğanın önemini anlamak adına yeni araştırmalar ortaya koyar. Konu edinen hayvanın yaşadıkları alanın kendisini görünür kılar.

Görsel 45. Yaban serisinden, Dijital Resim, 2025.

Görsel 46. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Haritalar aynı zamanda yol gösterici bir araçtır, yön gösteren mermi ise aynı bağlamda kullanılır. Kaybolan avcılar gittikleri yönleri bu şekilde gösterir ve bu an yaban serisinde sabitlenmiştir.

Görsel 47. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Görsel 47'in çıkış noktası ise şudur: Avcılık kültüründe ayı totem hayvanlardan sayılır. Bir kültürde kutsallık adına rol oynar. “Ayı kutsaldır, avlanılmaz, ayıyı silah kaldıran avcı kendi kaderini sonlandırmış olur. Kelt halkının inancına göre, orman ruhu Kaygus ayı ile kadının oğludur” ([Ким-Малони.,Ким. Вестник. Вена:2016. 148].akt. Celilova ,2019, S:69). Günümüzde ise birçok yasak ayı avının yapıldığı görülmektedir, geçmişte kutsal olan hayvan günümüzde ise bu değerini kaybetmektedir. Bu bir ayı da olabilir ya da bilinçsiz avlanma veya iklim değişikliği sonucu türleri azalan ya da yok olmak üzerine olan, insan dışı tüm canlıları anlatmak için kurgulanan bir seridir. Aynı zamanda yasakların çiğnenerek devam ettirilmesinin sonuçlarının hayvan neslinin tükenmesiyle son bulacağını hatırlatmaktadır. Bu yüzden günümüzde hayvanlar hâlâ kapitalizmin pençesinden kurtulamamıştır.

Görsel 48. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Görsel 48'de resmi çizilen bir domuzun yine domuza ait ayak izlerinin çekildiği fotoğraf ile birleştirilmesi eleştirel bir tavidir. Çalışmalarda kullanılan hayvan imgeleri aynı zamanda sembolik anlamlarından arınarak, yeni bir düzlemde algı yaratma pratiği olarak da kullanılır.

Görsel 49. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

2025 yılında hayvan popülasyonunun azalmış olması, bu konuya eğilme nedenlerinden de biridir. Birçok sanatçı için protesto olarak anlatılan hayvan haklarının ve yaşam özgürlüklerinin ellerinden alınması, katliamlar, yasak avlar, avcı olmayan insanların ve doğaya saygısını yitirenlerin yarattıkları kırılmalar üzerinden yol izlenir. Çalışmalarda esaret altında kalan, beslenme amacı ile sanayileştirilen hayvanların doğadaki yerlerini yeniden almışlardır. Yaklaşım, birçok kez bahsettiğimiz doğaya kutsallık ve saygı duyumunun tekrardan sağlanması gerektiği yönündedir.

Görsel 50. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Görsel 51. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025.

İfade özgürlüğü adı altında hayvanlar nesnelleştirilebilir; sömürülmesi, esaret altındaki görüntüleri hatta öldürülmeleri onların bulundukları durumun daha iyi anlaşılması ve olayların ciddiyetini fark edilmesi için gösterilip kullanılabilir. “Etik sınırların ötesinde,

neyin sanat olduğuna dair kriterlerde 20. yüzyılın ikinci yarısında giderek muğlaklaşmıştır. Bugün sanat sektöründe bir kez kabul gören her şey sanat olma potansiyeline sahiptir” ((Saehrendt & Kittl, 2009: 45)akt. Sayan,2024, S:564)). Fakat en azından benim için yaptığım çalışmaların bir sorun üzerinden, anlatım yolu şeklinde ifade edilmesi gerekmektedir. Retorik bir algı oluşmalıdır. Günümüzde inekler, insan yaşamı için bir besin kaynağıdır fakat sanayileşmeyle özgürlükleri elinden alınmış, doğadan koparılmış ve esaret altında yaşamaya mahkûm bırakılmışlardır. Günümüzde beslenme amacı için alıkonulmuş hayvanlara canlı gibi davranılmadığı görülür, seri üretim nesnesi hâline gelmişlerdir. İnsan hayatının basitleşmesi için hayvanlar ve doğa hor görülmüştür. Bu durumun örneklerine birçok aktiviste ve sanatçı işlerinde karşılarız. Sanayi devriminden sonra bu durum, bugüne seri üretim nesnesi olarak yansımaktadır. Fakat durumun sonunun ne olacağı öngörülemmez, bu hayvanların hayvan olmaktan çıktığı bir gerçektir. Sanat ile birlikte bu problemler gün yüzüne tekrar çıkmıştır. Bu çalışmalarda hayvanlar doğa ile tekrar kavuşabilmiştir. Aynı zamanda sınır bir hayal gücünün nesnesidir hayvanlar, rahatsız edici çelişkileri olsa da bir anlatım yoludur. Hayvan sergilemeye dayalı pratiklerin, hayvan problemlerine dayalı ortaya çıktıkları iddia edilir. Bunlar çoğu çalışmada insan merkezli bir bakış açısından gösterilmektedir. Bazı farklı çalışmalarda ise hayvanın sadece estetik bir algı yaratma uğruna kullanılması bir macera aracı hâline gelmesi etik değildir.

Görsel 52. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Görsel 53. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Doğanın insan yaşamı ve refahı için vazgeçilmez olduğu unutulmamalıdır. Unutmak hâlinde tüm yaşamın sonlanacağı ve tüm canlıların zarar göreceği düşünülmelidir. Bu minvalde farklı bir disiplin ele alınmış, çalışma motivasyonu olarak mantık örüntüleri düşünülmüştür. Tehlikenin fark edilmesi gerekmektedir. “Eğer bir varlık acı çekiyorsa bu acıyı dikkate almamak için herhangi bir ahlaki gerekçe olmamalıdır” (Mindgley, 1983: 9).akt Sayan, 2024, S:569)). Çağdaş sanatın geniş malzeme yelpazesi, hayvan hakları felsefesine çeşitlilik katmaktadır. Sanatçılar, bir varlığa hükmetmeyi tahakküm olarak değerlendirir. Hayvan imgelerinin etik, ekolojik ve eşit olması gerekir. Temsilin getirdiği pratikler sanat akımlarında karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 54. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Öldürmekten ziyade esaret altına almak da ruhtan yoksunluk olarak değerlendirilebilir. Parçalanmış bir et doğada anlam kazanabilir mi ya da bütünselliğini doğada yeniden elde edebilir mi? Çelişkili bakış açılarıdır. Fakat doğaya yerleştirildiğinde sanki ait olduğu saygıya yeniden kavuşur. Canlı ya da cansız tüm hayvanlar, materyalizm de olduğu gibi doğaya aittir tezi savunulur. Görsel 54, bu doğrultuda farklı bir anlatım türüdür. Yaşam ve ölüm doğanın bir parçasıdır. İnsanların bu durumu ele alma çabaları etik değildir. Doğanın kuralları doğrultusunda yapılan ölüm doğada yine muğlaklaşır.

Felsefenin kurucularından olan Nietzsche, Ölüm Sonrası (Posthumous) yaklaşımında sorumluluğun ve özgürlük vaadinin ölüm sonrası etkileyeceğinden, gelecek ve şimdinin eş zamanlılığının ise hayat bulamayan bir şimdide gelecek öngörüsünden bahseder. Doğanın kurallarına yapılan müdahale hayatın olmadığı bir öngörüdür. İnsan insan olmanın sorumluluklarının bilincinde midir, bilinmemektedir. Yaratılışında doğanın bir parçası iken günümüzde doğadan kopuk ve zıt bir tavır takındığı aşikârdır. Bu doğrultuda doğa ile insan arasında kurulan ilişkinin biçimi iyi bir tavır sergileyememektedir. Çünkü doğa için iyi olan, doğanın sıradanlığıdır; insan doğaya karşı bu zamana kadar hep bir müdahale içerisinde gelmiştir. Mantık çerçevesinde öngörülebilir. Bu duruma Can Batukan'ın yaklaşımı güzel bir tavsiye olur.

“Animalizm sadece Doğa'yı ve hayvanları korumaya, anlamaya ve onların dünyalarını keşfetmeye dönük bir kavrayış değildir. O, insanın insan-olmaklığının esas itibarıyla hayvan oluşta olduğunu iddia eder. Bunun anlamı elbette medeniyeti tümünden reddetmek değil. Medeniyet öncesi insanların yaşadığı gibi yaşamak, düşünmek ve algılamak bizim için değerlidir. Göçebe-oluşu, ilkel-oluşu kavramak bugünkü insan için yeni algı kapıları açmak demek. Öte yandan elimizdeki medeniyet de bize Doğa'yı anlamak ve korumak adına pek çok aygıt ve teknik sunmaktadır. Bu manada medeniyetin kendisi, hatalarından arındırıldığında insanın hayvan-oluşuna hizmet edebilir” (Batukan, 2016, S:20).

Görsel 55. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Görsel 56. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

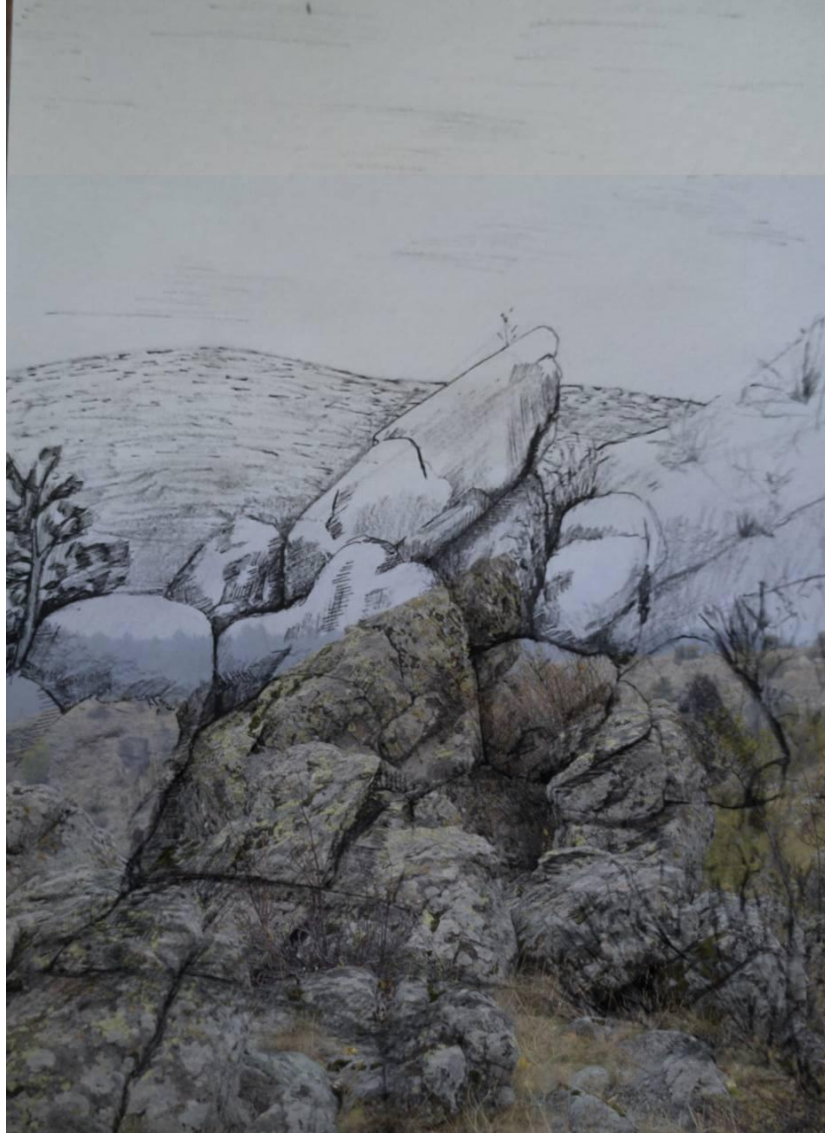

Görsel 57. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Görsel 58. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

Suyun doğadan geldiğini ve yaşamın bir parçası olduğu unutulmamalıdır. İnsan olarak bazen her şeyin bize ait olduğunu düşünme bilmekteyiz. Bu etik bir düşünce değildir.

Görsel 59. Yaban serisinden, Dijital resim, 2025

İnsan, hayvan, doğa ve av çalışmaları bu dört kavram içerisinde düşünülerek üretilmiştir. Mantık doğrultusunda kabul edilir. Doğaya dönüş, bir bakış açısidir. Varoluşun günümüze gelişinin biçimleri ele alınır ve sorgulanır. Bazıları eleştirel, bazıları ise nesneldir.

Serideki tüm çalışmaların sonucu, av hayvanlarının günümüzde insan-hayvan, doğa-av ile ilişkisinin ve üretim nesnesi hâline gelişinin bir betimlemesi üzerinedir. Hayvan imgesi insanlık tarihi boyunca insan ile yan yana karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda sanat tarihi boyunca da resimlerin bir köşesinde hayvan imgesi ile karşılaşılmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmalarda temel amaç, günümüzde et ile beslenme devam ettiği için endüstriyel et üretimindeki hayvan ile doğal hayatındaki yaşamsal sürecinde varlığını sürdüren hayvanı yan yana getirerek arasında oluşan gerilim üzerinden bir yaklaşım

sergilemektir. Yaşam ve ölüm arasında belirleyici olarak insan nereye konumlanır sorusu, bu çalışmaların temel soruları içerisinde. Çalışmalar doğrultusunda Antroposantrizm (insanın her şeyden üstün olması) etkileri görülmektedir. Özellikle mezbaha çalışmalarında insanın tutumu ve davranışları irdelenmiştir. Aynı zamanda türçülük teorisi (ineklerin mezbahada üretim nesnesi hâline gelmesi), üzerinden insanın günümüzdeki davranışları (esaret altına alma, öldürme vb.) yaban serisinde eleştirilmektedir.

5. SONUÇ

Av sahnelerinin başlangıcı mağara sanatıyla başlayarak günümüze aktarılmıştır. Av sahnelerinin ayrımını av hayvanı kullanımı sayesinde ayırt edebilmek mümkündür. Av sahnelerinin temelini oluşturan yegâne şart ise av hayvanı olmuştur. Bu doğrultuda incelenen eserler sadece av teması gütmaz. Araştırmalar sonucunda av ve avlanmanın doğanın bir parçası ve beslenme şartı güderek yapılan bir eylemken, Antik Roma döneminden sonra bu şarttan çıkarak bir güç gösterisi hâlini aldığı fark edilmektedir. Bu yüzden sanat dünyasında güç algısı olarak benimsenmiştir. Kısaca avlanma, güç temsili bir hâl almıştır ve çoğu uygarlıkta güç öldürmektir. Öldürmek bir kazanım hâline gelerek sergilenmiştir. Bu tavırlar çeşitli örnekler ile incelenmiştir. Protestan ahlakının ve kapitalizmin yansımaları irdelenerek av resimlerinin aktarım ve anlatım biçimleri örneklerle karşımıza çıkmaktadır. Av sahnelerinin ayrımını av hayvanı kullanımı ile belirlemektedir, aynı zamanda bu durum, av sahnelerinin temelini oluşturur. Av hayvanları, halk tarafından çeşitli hikâyelerle ve inanış biçimleriyle mitolojik olaylarda birçok kez karşımıza çıkarılmıştır; bu sayede de birçok uygarlığın kültür oluşumunda önemli rol oynamıştır. Mitolojik birçok hikâyede, eserde av ve av hayvanları kutsal varlıklar olarak kabul edilmiştir. Modern sanatta güç, iktidar ve ölüm kavramları üzerinden okunabilir. Janr resim geleneği de sanatta av hayvanı kullanımının kırılma noktalarındandır. Natürmortlar içinde meyvelerin yanına ilştirilmiş av hayvanları karşımıza çıkmaktadır. Güç gösterisinin en güçlü hissedildiği yer janr resimlerdir. Çağdaş sanat ile birlikte av hayvanlarının ve hayvanların kullanımı imgeden bir nesneye dönüşmüştür. Çağdaş sanatta çok katmanlı, eleştirel ve deneysel kullanılmıştır. Alışlagelen av hayvanı ve hayvan bedenleri yenilikçi bir yaklaşım ile eski geleneklerden arınıp nesneleşerek kullanılmıştır. Çeşitli sanat akımları ve yaklaşımlarında farklı biçimlerde kullanılan bir malzeme hâlini almıştır. İnsanın doğadaki yer arayışı ve hayvanların yaşam haklarının elinden alınması bir protesto aracı olan hayvanı oluşturmuştur. Etik olmayan yaklaşımlar doğrultusunda bir form hâlinde sergilenmiş, farklı ideolojilerde kullanılmıştır. Sanatın birçok dalında konu hâline gelmiştir. Sadece resim ve nesne olarak değil; canlı performans, sinema ve edebiyat gibi alanlarda etkileşim görmüştür. Video art ve dijital sanat da av hayvanının kırılma noktasıdır. Bu durum da

sanatçı ve eser örnekleri üzerinden incelenmiştir. Geriye dönüş olarak ele alınmış eski dönem çalışmaları yeniden yorumlanarak farklı kavramlar üzerinden anlatılmıştır. Sam Taylor Wood'un çalışmaları, bu noktada çok önemli bir anlatım biçimi içermektedir. Chardin'in av resimlerini ölüm sonunda bir yaşam şeklinde yeniden ele alarak önemli bir nokta yakalamıştır. Av resimleri ve kavramlarının tamamı ortak meseleler ile benzer formlarda gelişerek karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş sanat pratiğinde hayvanın deneysel kullanıma Nadi Kaabi-Linke'nin Mutlu Kasap adlı eseri, Eduardo Kac'ın GSF Bunny adıyla tasarlanan tavşanı önemli örnekler olarak gösterilebilir. Bu tarz çalışmalar, aynı zamanda sanatta geline son noktada farklı tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmalar posthümanizm, antroposentrizm ve türçülük eleştirileri üzerinden hâlâ devam etmektedir. Geleneksel resim kültüründe av hayvanı ve hayvan anlatımında genel olarak hayvan bedeni üzerinden bedenin tamamı görülmektedir. Günümüz çalışmalarında yeni bir anlatı olarak hayvana ait parçalar ve yerler artık işin tamamını oluşturabilir. Hayvanın kuyruğu, ayağı, öldüğü veya yaşadığı yer üzerinden doğrudan betimlemeler yapılmaktadır. Çağdaş sanatta nesneleşen hayvan, yerini kendine ait şeylere bırakmıştır. Bu doğrultuda sadece hayvan parçaları değil, mekânlar üzerinden betimlemeler de yapılmıştır. Hayvan bedeni kullanmadan bile mekân üzerinden av hayvanı ve hayvan anlatılabilir kılınmıştır. Tabii ki bu durum, hayvanı ötekileştirilerek tekrarlanmaktadır. İnsan, hayvan, doğa kavramları var oldukça av resimleri, av hayvanı ve hayvan tartışmalarının devam ederek gelişeceği öngörülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Antmen, A. (2021). *Sanatçılardan yazılar ve açıklamalarla 20. Yüzyıl batı sanatında akımlar*. Sel Yayıncılık.
- Arthibo (t.y.). <https://www.arthipo.com/artblog/sanat-tarihi/magara-sanati-tarih-onesi-sanat-magara-resimleri.html> Erişim Tarihi 23.07.2025.
- Batukan, C. (2016). *Anima-lizm, insan, hayvan ve bitkilerde ruh üzerine*. Çınar Matbaacılık.
- Duyar, S. (2020). *Sinemada hayvan imgesi deleuzyen bir yaklaşım*. Çizgi Kitabevi.
- En Eski Mağara Resmi (t.y.) <https://www.atlasdergisi.com/kesfet/arkeoloji-haberleri/en-eski-magara-resmi.html> Erişim Tarihi 08.07.2025.
- Gezgin, İ. (2008). *Sanatın mitolojisi*. Sel Yayınları.
- Göktepe, B. ve Ötgün, C. (2024). Çağdaş sanatta canlı hayvan kullanımına ekoeleştirel bakış. *Rumeli'de Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (39), 622-635. doi: 10.29000/rumelide.1471521.
- Hodge, S. (2021). *Sanatın kısa öyküsü*. (Çev. D. Öztok). Hep Kitap.
- Kara, E. (2019). Rönesans sanatında at imgesi ve temsili, araştırma makalesi. *Rating Academy*, 4(1), 4-101. <https://orcid.org/0000-0002-0375-4321>
- Karaalioğlu, O. (2018). 17. ve 18. Yüzyılda flaman resim sanatında avcılık. *İdil*, 7(48).
- Karagülle Çifçi, M. (2023). Antik Mısır'da tanrı ve ölüm tasavvurları, araştırma makalesi. *Mütefekkir Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 10(19), 104.
- Lemm, V. (2022). *Nietzsche'nin hayvanları*. (Çev. V. Ay). Fol.
- Leppert, R. (2021). *Sanatta anlamın görüntüsü imgelerin toplumsal işlevi*. (Çev. İ. Türkmen). Ayrıntı Yayınları.
- Lewis, J. D. (2019). *Mağaradaki zihin*. (Çev. T. Esmer). Yapı Kredi Yayınları.
- London, J. (2022). *Beyaz dış*. (Çev. E. Nail). Koridor Yayıncılık.
- Narçın, A. (2012). *A'dan Z'ye aztek*. Ozan Yayıncılık Ltd.
- Pinch, G. (2019). *Mısır mitolojisi*. Say Yayınları.
- Sayan, Ş. (2024). Çağdaş sanatta hayvan sergileme: Anlatısı ve sınırları. *Academic Social Resources Journal*, 563-564.

- Schmidt, K. (20069. *Taş çağı avcılarının gizemli kutsal alanı göbekli tepe en eski tapınağı yapanlar*. (Çev. R. Aslan). Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Seyrek, A. M. (2018). *Mitoloji sözlüğü*. Yediveren Yayınları.
- Siddiq, A. B. (2019). *Tarihöncesi toplumlarda insan-hayvan ilişkisi ve orta anadolu çanak çömleksiz neolitik dönem faunası*. Çizgi Kitapevi.
- Türk, A. (2021). Sanat formu olarak ölü hayvan, araştırma makalesi. *Premium E-Journal of Social Sciences*, 5(15), 382.
- Uçar, N. C. (2022). Antik Roma gücünün vahşi hayvanlar üzerindeki yansıması: Roma venatioları MÖ 252-MS 523/537. *OANNES - International Journal of Ancient History*, 4(2), 319-352. doi: 10.33469/oannes.1059162

4.2. Görsel Kaynaklar

- (1):https://www.arkeolojisanat.com/shop/blog/44-bin-yillik-magara-resmi-tarihin-bilinen-en-eski-av-hikayesini-betimliyor_3_817264.html Erişim Tarihi: 29.06.2025
- (2): Abu Bakarr Siddiq, Tarihöncesi Toplumlarda İnsan-Hayvan İlişkiisi ve Orta Anadolu Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Faunası, Çizgi Kitapevi, Mart 2019 S.52-53
- (3):<https://eksiseyler.com/kuzey-avrupa-kulturunun-urpeticisi-oldugu-kadar-ikonik-mitlerinden-de-biri-vahsi-av> Erişim Tarihi: 29.06.2025.
- (4):https://albertis--window-com.translate.goog/wp-content/uploads/2013/08/Tomb-of-Nebamun-detail.jpg?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=tc Erişim Tarihi: 15.11.2024.
- (5):<https://akmed.ku.edu.tr/antik-cagda-balik-balikcilik-ve-balik-hikayeleri/nilin-armagani-misir/> Erişim Tarihi: 17.11.2024.
- (6):<https://akmed.ku.edu.tr/antik-cagda-balik-balikcilik-ve-balik-hikayeleri/eski-yunan-ve-roma-dunyasinda-balik-avi/> Erişim Tarihi: 17.11.2024.
- (7):<https://followinghadrian.com/2013/05/29/the-gladiator-mosaic-at-bad-kreuznach-germany/> Erişim Tarihi: 29.06.2025.
- (8): <https://www.ashmolean.org/hunt-forest>, Erişim tarihi: 18.06.2025
- (9):<https://tr.khanacademy.org/humanities/renaissance-reformation/northern/antwerp-bruges/v/bruegel-hunters>. Erişim tarihi: 18.06.2025.
- (10):<https://www.wikiart.org/en/jan-weenix/still-life-with-a-peacock-and-a-dog-1669> Erişim Tarihi: 29.06.2025.
- (11):<https://www.wikiart.org/en/jean-baptiste-oudry/still-life-with-dead-game-and-peaches-in-a-landscape-1727> Erişim Tarihi: 05.12.2024.
- (12):<https://www.wikiart.org/en/jean-baptiste-oudry/still-life-with-dead-game-and-peaches-in-a-landscape-1727> Erişim Tarihi: 05.12.2024.
- (13):<https://www.wikiart.org/en/edwin-henry-landseer/deer-and-deer-hounds-in-a-mountain-torrent> Erişim Tarihi: 09.12.2024.
- (14):<https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-l/landseer-sir-edwin-henry/sir-edwin-henry-landseer-geyik-ve-av-kopeci-8721/> Erişim Tarihi: 09.12.2024.
- (15):<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/435704> Erişim Tarihi: 09.12.2024.
- (16):https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rosa_Bonheur_-_Barbaro_after_the_Hunt.jpg Erişim Tarihi: 09.12.2024.
- (17):https://es.wikipedia.org/wiki/La_muerte_del_ciervo#/media/Archivo:Courbet_-_L'Hallali_du_cerf.jpg Erişim Tarihi: 09.12.2024.
- (18):<https://www.tanyabonakdargallery.com/artists/34-mark-dion/works/9645-mark-dion-the-department-of-tropical-research-aquatic-and-jungle-2017/> Erişim Tarihi: 10.05.2025.
- (19):<https://theartsdesk.com/visual-arts/10-questions-artist-marcus-coates> Erişim Tarihi: 10.05.2025.
- (20):<https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Jean-Baptiste-Simeon->

- Chardin/15427/Bir-Tavşan-ile-Natürmort.html Erişim Tarihi: 10.06.2025.
- (21):https://en-m-wikipedia-org.translate.goog/wiki/Jean_Siméon_Chardin?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=tc Erişim Tarihi: 10.06.2025.
- (22):<https://anthonylimuca.wordpress.com/2019/10/22/sam-taylor-wood/> Erişim Tarihi: 11.06.2025.
- (23):<https://www.saatchiart.com/art/Drawing-Marco/1663255/7969210/view> Erişim Tarihi: 02.07.2025.
- (24):<https://www.saatchiart.com/art/Painting-De-las-rejas-a-tu-bandeja/1663255/7945054/view> Erişim Tarihi: 02.07.2025.
- (25):<https://www.google.com/url?q=https://www.artnewspaper.com.tr/2023/12/19/varol-manin-onarilmaz-eksikligi&sa=D&source=docs&ust=1753546985446061&usg=AOvVaw0Yn8F5JssSBg786nKcI44M>
- (26):<https://www.google.com/url?q=https://arpmuseum.org/en/museum/museum/collections/the-contemporary-collection/dieter-roth.html&sa=D&source=docs&ust=1753546985446405&usg=AOvVaw27AvOEaO-D81m2OFQVwas3> Erişim Tarihi: 24.07.2025.
- (27):<https://www.google.com/url?q=https://www.galeriecharlot.com/en/expo/163/Eduardo-Kac-GFP-Bunny&sa=D&source=docs&ust=1753546985446592&usg=AovVaw2Y7CKtrd58G49Ht82L6wc5> Erişim Tarihi: 24.07.2025.
- (28):https://www.google.com/url?q=https://en.wikipedia.org/wiki/Guillermo_Vargas%23/media/File:Habacuc%27s_Natividad.jpg&sa=D&source=docs&ust=1753546985446840&usg=AOvVaw2nUMjgyrIDTFJNaOopjzsE Erişim Tarihi: 24.07.2025.
- (29):<https://blog.temizmama.com/kopek-filmleri-onerileri> Erişim Tarihi: 02.07.2025.
- (30):<https://d23.com/this-day/nikki-wild-dog-of-the-north-is-released/> Erişim Tarihi: 02.07.2025.
- (31):<https://film-grab.com/2017/08/29/the-revenant/#> Erişim Tarihi: 12.06.2025.
- (32):<https://film-grab.com/2017/08/29/the-revenant/> Erişim Tarihi: 12.06.2025

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Yaşar Can ÖZTÜRK

Yabancı Dil : İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Resim Anasanat Dalı	Düzce Üniversitesi	2025
Lisans	Sanat Tasarım ve Mimarlık	Düzce Üniversitesi	2022
Lise	Görsel Sanatlar	Bolu Güzel Sanatlar Lisesi	2016

YAYINLAR

Öztürk, Y. C., (2024), Rubens'ın "kaplan ve aslan avı" adlı tablosuyla güç arzusu'na bir bakış, *İnsanat Sanat Tasarım ve Mimarlık Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 370-385.